

ผลสืบเนื่องจากการทำป่าไม้

ผลที่ได้รับสืบเนื่องจากการทำป่าไม้ของไทยที่เจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ นับจากตั้งกรมป่าไม้ในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นต้นมา จนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น มีอยู่มากมายหลายประการ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการส่งไม้สักเป็นสินค้าออกซึ่งทำ รายได้มาสู่ประเทศชาติมากเป็นอันดับสองรองจากข้าว ส่วนที่เหลือจากการส่งออก จำหน่ายก็ซื้อขายกันภายในประเทศ แต่ผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นในระหว่างที่มีการดำเนินงานป่าไม้ ไม่ว่าจะเป็นของบริษัทยาป่าไม้ต่างชาติหรือของรัฐบาล ต่างก็มีผลประโยชน์ ต่อประเทศชาติไม่น้อย สิ่งเหล่านั้นได้แก่ ความกึกในการจัดตั้งโรงเรียนป่าไม้เพื่อ ผลิตเจ้าพนักงานที่มีความรู้ความชำนาญในค่านป่าไม้ให้มากขึ้น การพัฒนาการทาง คำนการสำรวจ รั้งวัด และทำแผนที่ป่า การเผยแพร่ความรู้และการแลกเปลี่ยน เอกสารของกรมป่าไม้ไทยกับต่างประเทศ ตลอดจนการมีกิจการโรงเลื่อยซึ่งจัด เป็นอุตสาหกรรมแขนงหนึ่ง เกิดขึ้นเพื่อรองรับบรรดาไม้ที่ล่องมาจากทางภาคเหนือ แล้วนำส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศอีกที หรือซื้อขายในประเทศกันต่อไป ดัง จะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

ความคิดในการจัดตั้งโรงเรียนป่าไม้

หลังจากที่กระทรวงเกษตรพาณิชย์การได้แต่งตั้งให้ นายจร ขำหลวงตรวจ ป่าไม้ไปตรวจการป่าไม้ที่เมืองตากและเลยไปจนถึงประเทศพม่าและอินเดีย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ เพื่อสืบเรื่องโรงเรียนป่าไม้ในประเทศอินเดีย ซึ่งได้ทราบความว่า โรงเรียนป่าไม้ของประเทศอินเดียตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๖ อยู่ตำบลเคระณุน มีชื่อ ว่า Imperial Forest College พร้อมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยในการศึกษา

เล่าเรียนแล้ว ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า-
อยู่หัว ได้ทรงพระราชทานทุนเล่าเรียนหลวงโดยส่งนักเรียนไทยชุดแรก จำนวน
๕ นาย ไปศึกษาวิชาการป่าไม้ที่ประเทศอินเดีย และกรมป่าไม้ได้ทำหน้าที่คัดเลือก
นักเรียนไปเรียนวิชาการป่าไม้ที่ประเทศอินเดียเป็นประจำทุกปี ๆ ละ ๒ คน
เรื่อยมา จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๕๕ เมื่อประเทศพม่าได้จัดตั้งโรงเรียนป่าไม้
ขึ้นแล้ว ทางกรมป่าไม้จึงจัดส่งนักเรียนไปเรียนที่ Burma Forest School
เมืองบิณมานา ประเทศพม่าแทน

สำหรับการสอนวิชาป่าไม้ในเมืองไทยในระยะแรกยังไม่มีโรงเรียนสอน
เป็นหลักแหล่ง เพราะกรมป่าไม้ยังไม่ได้วางกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเกี่ยวกับระเบียบการ
สอน และกำหนดเวลาเรียนไว้ ดังนั้นเรื่องการฝึกหัดนักเรียนป่าไม้ของไทยจึงตก
เป็นหน้าที่ของป่าไม้ประจำภาคต่าง ๆ (ซึ่งตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๔๘) แล้วแต่จะจัดไป
ตามความเหมาะสม เช่น อายุของนักเรียนป่าไม้ ส่วนมากคัดเลือกจากผู้ที่พระราชการ
ทหารแล้ว หรือเป็นผู้ที่มีวัยและกำลังกายแข็งแรง ตลอดจนความประพฤติดี และ
ต้องมีความอดทนต่อความยากลำบากในป่า ตลอดจนต้องเป็นผู้มีความสามารถปก-
ครองควบคุมรักษาคนงานหรือสัตว์หาหนะที่ใช้อยู่ได้ ส่วนวิชาพื้นฐานเบื้องต้นก็ไม่ได้
มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนอีกเช่นกัน เพราะเหตุผลที่ว่าในท้องที่บางแห่งอยู่ห่างไกล มีความ
กันดาร ทำให้บางครั้งการคัดเลือกจึงได้ผู้ที่มิวิชาพื้นฐานเบื้องต้นพอที่จะสอนวิชาการ
ตามหลักสูตร เท่าที่จะหาได้ที่ดีที่สุดเท่านั้น ผลที่ได้ก็คือกรมป่าไม้ต้องใช้เวลามากกว่า
จะผลิตผู้มีความรู้ความชำนาญในด้านการป่าไม้ ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสูตรยังไม่รัดกุม
เท่าที่ควรและไม่กำหนดพื้นฐานของนักเรียนที่เข้ารับการศึกษา ตลอดจนไม่มีการ
สอนและสอบไล่ให้ประกาศนียบัตร เป็นหลักฐานแน่นอนอีกด้วย* แต่ถึงอย่างไรก็ตาม

* กจช. เอกสารกระทรวงเกษกร แผ่นที่ ๔๓, เรื่องที่ ๑๓๔๓ ก.ร.พ.
ขอให้ส่งหลักสูตรวิชาสัตวแพทย์ ราชวิทยาลัยกิน ชาวเขียนแผนที่ป่าไม้ เพื่อประกอบ
การพิจารณาตำแหน่งที่ขออนุมัติเป็นตำแหน่งเทคนิค (พ.ศ. ๒๔๗๓).

พนักงานป่าไม้เก่า ๆ (ที่ไม่ได้ไปเรียนวิชาการป่าไม้ในต่างประเทศ) ซึ่งรับราชการมาเนิ่นนานก็ได้รับการฝึกหัดอบรมด้วยการเรียนจากของจริง จนสามารถปฏิบัติงานได้ผลเป็นที่น่าพอใจไม่น้อยทีเดียว

หลักสูตรวิชาที่กรมป่าไม้ใช้อบรมเจ้าพนักงานชั้นนายตรวจและรองนายตรวจป่าไม้ (ในระยะเวลาที่ยังไม่มีโรงเรียนป่าไม้) มีดังต่อไปนี้คือ*

- ๑) วิชาการป่าไม้ แบ่งออกเป็น วิชาการสำรวจป่า การรักษาป่า การบำรุงป่า การเพาะปลูกป่า และการช่างในป่า
- ๒) วิชาพฤกษศาสตร์
- ๓) วิชาแผนที่
- ๔) วิชากฎหมายป่าไม้
- ๕) วิชาการบัญชี และการเก็บเงินผลประโยชน์จากป่า
- ๖) วิชาการปกครองควบคุมคนงานและสัตว์พาหนะในป่า
- ๗) ความรู้อื่น ๆ ในเรื่องของป่าต่าง ๆ ตลอดจนความรู้ถึงคุณประโยชน์ของป่า วิธีการเก็บไม้ และส่งเป็นสินค้า เป็นต้น

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ได้มีโรงเรียนสอนวิชาป่าไม้ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยจัดตั้งขึ้นในแผนกชั้นประถมศึกษา โรงเรียนข้าราชการพลเรือนที่วังใหม่ สระปทุม ทำการสอนวิชาป่าไม้เบื้องต้นหลักสูตร ๒ ปี แต่ตั้งอยู่ ๓ ปีก็เลิก เพราะไม่มีคนเรียน การศึกษาวิชาการป่าไม้อย่างจริงจังจึงมีขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ โดยได้มีการตั้งโรงเรียนป่าไม้ขึ้นที่จังหวัดแพร่ เพื่อเป็นที่อบรม

* เรื่องเดียวกัน.

กรมป่าไม้, "ประวัติกรมป่าไม้" ใน ที่ระลึกวันสถาปนากกรมป่าไม้ ครอบรอบ ๕๐ ปี, หน้า ๘ - ๙.

สั่งสอนเด็กไทยในวิชาการป่าไม้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ สำหรับจะได้เป็นพนักงานป่าไม้ในภายหน้า (ปัจจุบันนี้โรงเรียนแห่งนี้ก็ยังคงดำเนินการอยู่) อย่างไรก็ตาม โรงเรียนแห่งนี้ก็ได้เจริญมาเป็นลำดับ จนกระทั่งได้รวมเข้ามาเป็นคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^๑

การเผยแพร่ความรู้และการแลกเปลี่ยนเอกสารของกรมป่าไม้

ก่อนที่รัฐบาลไทยจะได้มีการจัดตั้งกรมป่าไม้ขึ้น ประเทศไทยได้มีโอกาสส่งผลงานของป่าไม้ไปเผยแพร่ยังต่างประเทศ นั่นคือ การแสดงทางป่าไม้ (Exhibition Forestry) ที่เมืองเอกินเบิร์ก ประเทศอังกฤษ ในปี พ.ศ. ๒๔๒๒^๒ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ ราชทูตไทยประจำประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ได้มีหนังสือมายังเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี เสนาบดีว่าการต่างประเทศ ใ้ทูลเกล้าฯ ถวายบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ได้ส่งไม้ตัวอย่างจากประเทศไทยไปร่วมแสดงในงานครั้งนี้ด้วย และได้รับรางวัลเหรียญทองแดง ๑ เหรียญ^๓ ซึ่งนับว่าเป็นเกียรติประวัติอย่างหนึ่งของกรมป่าไม้ที่สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทย

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ นายกษัตราภิน Instituto Agricolo Colonial Italiano เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี ขอตัวอย่างไม้ชนิด สิ้นค้า และหัตถกรรม

^๑ พวงเพชร สุรัตน์วิบูล, เรื่องเกี่ยวกัน, หน้า ๒๕๕.

^๒ งานแสดงเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึง ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๒๒.

^๓ กจข. ร.๕ ม.๕๕ เบ็ญเต๊ต, เรื่องที่ ๓ กรมหมื่นนเรศวรฤทธิ์ ราชทูตประจำอังกฤษ และอเมริกา ถึง เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี ที่พระคลัง เสนาบดีว่าการต่างประเทศ เรื่อง ส่งตัวอย่างไม้ไปตั้งแสดงที่เมืองเอกินเบิร์กและส่งเหรียญทองแดงซึ่งได้รับรางวัลในงานแสดงมาถวาย (เดือน ๓ ปีวอก นอกก ๑๒๔๖).

ของประเทศไทย เพื่อนำไปตั้งแสดง ณ หอพิพิธภัณฑ์ของสถานีนี้ ทางกรมป่าไม้ได้
จัดตัวอย่างไม้ที่เป็นสินค้าแพร่หลายแล้วรวม ๑๔ ชนิด รวมทั้งของป่าต่าง ๆ ซึ่ง
ประเทศไทยได้ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ และใช้สร้อยกันภายในประเทศ
อย่างแพร่หลายแล้ว ในจำนวนนี้มี ไม้สักที่ทางกรมป่าไม้ได้ส่งตัวอย่างขนาด

๒๐" x ๒๐" x ๒"๑ ไปร่วมในการแสดงครั้งนี้ด้วย และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๕
กระทรวงพาณิชย์และคมนาคมได้ขอให้กระทรวงเกษตรกรรมธิการส่งตัวอย่างไม้ต่าง ๆ
พร้อมทั้งราคาเพื่อจัดส่งไปให้กงสุลสยามประจำเมืองเบอร์เมน ประเทศเยอรมัน
สำหรับให้พ่อค้าในเมืองนี้ดูตัวอย่างไม้ชนิดต่าง ๆ โดยกำหนดให้มีขนาดยาว
๒๐ เซนติเมตร กว้าง ๑๐ เซนติเมตรหนา ๕ เซนติเมตร พร้อมกับให้จัดชื่อไม้
เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วย^๒

นอกจากการส่งตัวอย่างไม้ไปร่วมแสดงในงานต่าง ๆ ในต่างประเทศ
แล้วรัฐบาลไทยยังได้เผยแพร่คำแนะนำเอกสารป่าไม้อีกด้านหนึ่ง เช่น ในปี พ.ศ. ๒๔๔๒
มีศกเกอร์วอลเลตต์และพี่น้องที่กรุงลอนดอนในประเทศอังกฤษ มีความประสงค์อยาก
ได้สำเนาพระราชบัญญัติป่าไม้ขอนแก่น ซึ่งว่าด้วยการตัดไม้ซุงสักที่ใช้อยู่ในประเทศ
ไทยขณะนั้น เพื่อนำไปพิมพ์ใหญ่ที่เกี่ยวกับในการค้าขายไม้ซุงสักได้ทราบ^๓ การติดต่อ

^๑ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร กรมบัญชาการ แพ้ที่ ๒ เรื่องที่ ๘๖,
กระทรวงพาณิชย์ขอสินค้าไม้สัก ชาว คีนุกุ ทริกไทย ครั้ง ส่งไปแสดงพิพิธภัณฑ์แห่ง
เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี. เครื่องหมาย + คือ เครื่องหมาย คุณ

^๒ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร กรมบัญชาการ แพ้ที่ ๑๘, เรื่องที่
๕๘๗ กระทรวงพาณิชย์ขอให้ช่วยเรียบเรียงเรื่องการทำนา เหมืองแร่คีนุกุ ป่าไม้
ซุงสัก และเรื่องสัตว์น้ำในประเทศสยาม, (๒๔๖๗ - ๒๔๖๘).

^๓ กจช. ร.๕ ม.๑๖.๑/๗, เรื่องมีศกเกอร์วอลเลตต์ และพี่น้องกรุงลอนดอน
อยากได้พระราชบัญญัติป่าไม้ซุงสักในประเทศสยาม, (๒ มกราคม ร.ศ. ๑๑๘ -
๗ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๑๘).

ครั้งนี้ผ่านจากสถานทูตอังกฤษมายังกระทรวงต่างประเทศของไทย เพื่อกำเนินเรื่อง
มายังกระทรวงมหาดไทย ซึ่งขณะนั้นกรมป่าไม้สังกัดอยู่จนกระทั่งเป็นที่เรียบร้อย

การเผยแพร่ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องป่าไม้ได้เริ่มขึ้นใน วันที่ ๓๐
ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ เมื่อกระทรวงพาณิชย์ต้องการรายงานประจำเดือนของกรม
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำป่า เกี่ยวกับสินค้าประเภทไม้สัก ไม้สัก และไม้อื่น ๆ
ตลอดจนความรู้ต่าง ๆ ในเรื่องพืชผล เพื่อลงพิมพ์ในจดหมายเทศาภิบาลเผยแพร่พาณิชย์
ประจำเดือน พ.ศ. ๒๔๖๕ ซึ่งการทำรายงานประเภทรายเดือนนี้ กรมป่าไม้ยังไม่
เคยทำมาก่อน เพราะไม่มีพนักงานในสำนักงาน เพราะกรมป่าไม้รู้สึกลำบากใจในการ
สืบสวนราคาไม้จากบริษัทหรือพ่อค้าไม้ ด้วยเหตุที่ว่า กรมป่าไม้ก็ทำป่าไม้เป็นคู่แข่ง
กับบริษัทอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นราคาไม้สักที่กรมป่าไม้ทราบแน่นอนก็ทราบได้จาก
ชายทอดกลาดไม้ของสักของหลวงเป็นครั้งเป็นคราวเท่านั้น^๒ ส่วนจำนวนไม้สักที่ส่ง
ออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศนั้น กรมป่าไม้ต้องขอความร่วมมือจากกรมศุลกากร
และสำหรับความรู้อื่น ๆ ที่ต้องการทราบจากบริษัทหรือพ่อค้าไม้ กรมป่าไม้ต้องติดต่อ
ขอความร่วมมือโดยตรงจากบริษัททั้งหลายโดยการส่งเจ้าหน้าที่ออกสืบสวนอย่างน้อย
เดือนละครั้ง จากลักษณะของการดำเนินงานในสำนักงานเก็บรวบรวมข้อมูลและราย
ละเอียดเกี่ยวกับไม้สักของกรมป่าไม้ ก็จะพบว่าการทำงานยังไม่เรียบร้อยก็เท่าที่ควร

กจร. เอกสารกระทรวงเกษตร กรมบัญชีการ พ.ศ. ๒๔๖๗ ตอนที่ ๑๐,
เรื่องที่ ๓๒๖ กระทรวงพาณิชย์ขอรายงานประจำเดือนของกรมต่าง ๆ เพื่อที่จะลง
ในจดหมายเทศาภิบาลเผยแพร่พาณิชย์ ประจำเดือน พ.ศ. ๒๔๖๕ (พ.ศ. ๒๔๖๗).

^๒เรื่องเดียวกัน.

ดังนั้นเมื่อกระทรวงพาณิชย์ต้องการรายงานประจำเดือนเรื่องไม้สัก ทางกรมป่าไม้ จึงได้เริ่มกันทำงานกันนี้ให้เป็นระเบียบแบบแผนใหม่ โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกสถานที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกตอ้งและสมบูรณ์แบบที่สุด วิธีดำเนินงานในลักษณะเช่นนี้ได้ใช้เป็นหลักในการปฏิบัติตอ้ง ๆ มา เช่น ในปลายปี พ.ศ. ๒๔๖๖ กระทรวงพาณิชย์ได้ขอความร่วมมือจากกรมป่าไม้ให้เรียบเรียงเรื่องป่าไม้เป็นภาษาอังกฤษเพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องป่าไม้ของเมืองไทยให้กว้างขวางออกไป เพื่อนำพิมพ์ใน Importers and Exporters Directory ซึ่งกรมป่าไม้ได้เขียนเรื่องป่าไม้ ในหัวข้อเรื่อง The Forests of Siam from a Commercial Aspect.

ความสำคัญในกานการเผยแพร่ความรู้กานกิจการป่าไม้มีเพิ่มมากขึ้นถึงตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากการที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ Statesmen's Year Book เมื่อลงเรื่อง "กรุงสยาม" ก็ได้ขอความร่วมมือมายังกรมป่าไม้ในเรื่องการกรอกตัว เลข ปริมาณ และราคาไม้สักที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ประจำปีต่าง ๆ เพื่อนำลงในหัวข้อเรื่อง Production and Industry และในปลายปี พ.ศ. ๒๔๗๓ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และกมเนาคมมีรับสั่งขอความร่วมมือจากกระทรวงเกษตรวชิการ ให้เรียบเรียงรายงานที่สำคัญ ๕ เรื่อง คือ การอุตสาหกรรม การป่าไม้ การชลประทาน การเหมืองแร่ การสีกวน้ำ และกั้นรูปปลา รวมทั้งรายงาน

กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร เพิ่มเติมที่ ๔๑, เรื่องที่ ๑๒๕๐ กระทรวงการต่างประเทศส่งข้อความเกี่ยวกับหน้าที่กระทรวงเกษตรซึ่งจะนำลงพิมพ์ในหนังสือ สาระสนเทศแมนเยียร์บุค มาขอใ้แก้ไขตามก้าขอรอของผูรรวมรวม กระทรวงเกษตร ตั้งใ้ กรมป่าไม้ กรมชลประทาน กรมราชโลหกิจ จักการเสร็จส่งกั้นไป.

การเพาะปลูกที่ผลต่าง ๆ ที่เป็นสินค้าและภาพประกอบเพื่อเสนอต่อคณะสมาคม
 เวชกรรมเมืองร้อนแห่งบูรพทิศ^๑ ซึ่งมาประชุมที่กรุงเทพฯ หนึ่ง รายงานประเภท
 เกี่ยวกับนี้ กระทรวงเกษตรธิการได้เคยจัดทำมาก่อนแล้วในปี พ.ศ. ๒๔๖๕
 ในคราวจัดการรับรองคณะท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก ซึ่งเดินทางมากรุงเทพฯ
 เช่นเดียวกัน

สำหรับการติดต่อค้าขายการค้าป่าไม้กับต่างประเทศจากหลักฐานทางเอกสาร
 พบว่าได้เริ่มในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ ที่นายปราเศส อธิบถ์กรมป่าไม้ในอินโดจีนของ
 ฝรั่งเศสได้พูดกล่าว ถวายหนังสือเกี่ยวกับการค้าป่าไม้และการเกษตรในอินโดจีน^๒
 แต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อพระราชทานให้ใช้เป็นประโยชน์ใน

^๑ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร กรมบัญชาการ แฝ้มที่ ๓๘, เรื่องที่
๑๒๖๘ กระทรวงพาณิชย์ขอให้เรียบเรียงรายงานต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่กระทรวง
เกษตรเพื่อไว้แจกคณะท่องเที่ยวและแจกคณะเวชกรรมเมืองร้อน ซึ่งจะมาประชุม
ในสยามปลายปี ๒๔๖๓ กระทรวงตั้งกรมป่าไม้ กรมชลประทาน กรมรักษาสัตว์น้ำ
กรมราชโลหกิจ กรมเพาะปลูก.

^๒ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร แผนกรมป่าไม้ แฝ้มที่ ๑, เรื่องที่ ๓
กรมราชโลหการส่งหนังสือเกี่ยวกับราชการป่าไม้ และการเกษตรในอินโดจีน.

กระทรวงเกษตรธิการต่อไป และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ พระยาจำนงศิริการ-
 อัครราชทูตสยามประจำกรุงโตเกียว ขณะนั้นได้นำสมุดสถิติของกระทรวงเกษตรรา-
 ธิการและป่าไม้ของประเทศญี่ปุ่น ประจำปี พ.ศ. ๒๔๖๗ เป็นจำนวน ๑ เล่ม ชื่อ

หนังสือเกี่ยวกับการป่าไม้และการเกษตรในอินโดจีนมี ๑๒ เล่ม ดังต่อไปนี้

1. Inventaire des plantations de la ville de Hanoi en 1910 - 1911.
2. Deboisement - Incendies - Rays Aeservation et reconstitution de la Forêt
3. Petit Meniel sur les Forêts a l'usage des Écoles Primaires
4. Accroissement considerable de la richesse générale de L'Indochine
5. Bois et Forets du Tonkin
6. Deboisement par les Rays et Incendies
7. Des Forêts coloniales
8. Incendies de Forêts au Tonkin et en Annam
9. Projet D'organisation Administrative & Forestière au Tonkin
10. Rapport de Gestion du Contonnement est 1er Semestre 1920
11. Rapport de Gestion du Contonnement est 2er Semestre 1920
12. Reconnaissance Forestière dans la Province de Bac - Giang (Tonkin)

The Statistical Abstract of the Minister of Agriculture and Forestry, 1924 มอญให้กระทรวงเกษตรราธิการของไทย?

การแลกเปลี่ยนและเผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับวงการป่าไม้ที่สำคัญได้แก่ การที่ศาสตราจารย์ เย เจม เดอร์เชอริค (Professor Dr. J.M. Derschard) นายคสมากมป้องกันธรรมชาติ (Protection of Nature) ประเทศเบลเยียม ส่งหนังสือมาถึงกรมป่าไม้ใน พ.ศ. ๒๔๗๓ เพื่อชักชวนให้ประเทศไทยเข้าร่วมเป็น สมาชิกในสมาคมนี้^๑ พร้อมทั้งส่งเอกสารมาแลกเปลี่ยนด้วย คือ

๑. Revue Internationale de Législation pour la Protection de La Nature 1920 - 1924, 1925 - 1929.
๒. The International Office for the Protection of Nature.

ฝ่ายไทยได้จัดส่งรายงานว่าด้วยการป้องกันสัตว์ป่าและต้นไม้ รวมทั้ง หนังสือที่เกี่ยวกับป่าไม้ไทยให้เป็นการแลกเปลี่ยนเช่นเดียวกัน หนังสือเหล่านั้นได้แก่

^๑ กจร. เอกสารกระทรวงเกษตร แผนกรายงาน พ.ศ. ๒๔๖๕ ตอนที่ ๑๗, เรื่องที่ ๒๕๔ กระทรวงพาณิชย์ ขอรายงานของกรมต่าง ๆ ในกระทรวงเกษตร พ.ศ. ๒๔๖๕ เพื่อนำลงในจดหมายเทศสภาเผยแผ่พาณิชย์ กระทรวงส่งไปให้แล้ว (พ.ศ. ๒๔๖๕).

^๒ กจร. เอกสารกระทรวงเกษตร รายงานและเบิกเถิดกั พิมพ์ที่ ๓๗, เรื่องที่ ๖๔ ขอรายงานว่าด้วย "การป้องกันอันตรายสัตว์ป่าและต้นไม้, (พ.ศ. ๒๔๗๔).

๑. Royal Decrees on Forest matter.
๒. Royal Decree for the Protection of Forest B.E.2456.
๓. The Teak Industry of Siam.

ข้อสังเกตในเรื่องการแลกเปลี่ยนหรือเผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับกิจการป่าไม้ อาจจะกล่าวได้ว่า ทางฝ่ายกระทรวงพาณิชย์และกรมมหาดมมักจะเป็นผู้นำทางด้านนี้มากกว่ากรมป่าไม้ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะกระทรวงพาณิชย์และกรมมหาดมมีหน้าที่ในด้านการค้าขายกับต่างประเทศโดยตรงจึงต้องการเผยแพร่ความรู้เรื่องสินค้าอันมีชื่อเสียงของไทยให้กับต่างประเทศให้ทราบ ส่วนทางฝ่ายกรมป่าไม้เองก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากกรมตุลาการกรในเรื่องจำนวนตัวเลขและสถิติเพื่อความถูกต้องในเรื่องรายละเอียด

การเผยแพร่ความรู้เรื่องป่าไม้ครั้งสำคัญที่จัดมีขึ้นภายในประเทศ ได้แก่ งานแสดงสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นผลงานที่ดีเด่นของกระทรวงเกษตรธิการชิ้นหนึ่ง ซึ่งจัดให้มีขึ้นที่สวนลุมพินี ตำบลท่าศาลา แขวงใหม่ พ.ศ. ๒๔๖๕ ในงานนี้มีมหาอำมาตย์นายก ท่านเจ้าพระยาอมรรต เป็นสถานายกกรรมการ ผู้ที่เป็นเลขานุการ คือ พระยาจรัสรัตนบุรีศรี ส่วนกรรมการผู้แทนกระทรวงเกษตรธิการ คือ พระยาสรพกิจเกษตรกร โภจมี พระยาจรุญพันธ์วิทักษ์ อธิบดีกรมป่าไม้ และ นายถิ.อาร์. เอส.เบ็ก บอร์โรว์ ที่ปรึกษาราชการกรมป่าไม้มีหน้าที่ช่วยเหลือในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแผนกป่าไม้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กจร. เอกสารกระทรวงเกษตร กรมบัญชาการ แก้มที่ ๑๐, เรื่องที่ ๓๒๕ คำสั่งตั้งกรรมการแสดงสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ที่สวนลุมพินีวัน ตำบลท่าศาลา แขวง
ประจำ พ.ศ. ๒๔๖๕, คำสั่งที่ ๓๓/๒๓๕๘ (๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๗).

เฉพาะงานในส่วนหน้าที่ของกระทรวงเกษตรธิการ มีหลายแผนกด้วยกัน คือ กรมชลน้ำ กรมราชโลหกิจ กรมป่าไม้ กรมเพาะปลูก กองเพาะพันธุ์ปลา สำหรับงานของกรมป่าไม้เน้นมีความประสงค์ที่ "จะนำตัวอย่างไม้อ่าง ๆ ที่เป็นสินค้าออกแสดง การแสดงนี้ให้แสดงทั้งตอน และแสดงตัวอย่างที่ตัดในท่อนเดียวกัน คือ ตัดตรง ตัดเฉียง ตัดขวาง ให้เห็นลายไม้ที่ตัดนั้นโดยชัดเจน กับแสดงตัวอย่างของป่าต่าง ๆ ที่เป็นสินค้า"^๒ รวมทั้ง "จะแสดงภาพที่เกี่ยวกับการป่าไม้กับแสดงตัวอย่างของจริง เช่น เมื่อเวลาถั้วไม้ซุงรดเล็ก ๆ บรรทุกไม้จนเลื้อยเป็นพอน เป็นแผ่น แลควรจะมีช่างลากไม้ . . ."^๓

อนึ่ง ในงานครั้งนี้ กระทรวงพาณิชย์ได้พิมพ์จดหมายเทศุสภาเผยแผ่พาณิชย์ฉบับพิเศษว่าด้วยกลสิกรรมและพาณิชย์กรรมของประเทศสยามโดยทั่วไป ซึ่งมีเรื่องที่กระทรวงพาณิชย์ขอความร่วมมือจากกระทรวงเกษตรธิการ ให้ช่วยเรียบเรียง ๓ เรื่อง คือ

๑. เรื่องการห้ามนำ เริ่มตั้งแต่การเพาะขวาน ตลอดจนเก็บเกี่ยวเสร็จ และพร้อมที่จะขายได้

^๑ เรื่องเดียวกัน, คำสั่งที่ ๓๒/๒๓๓๕ (๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘).

^๒ เรื่องเดียวกัน, คำสั่งที่ ๕๔/๒๓๒๓ (๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๗).

^๓ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร กรมบัญชีการ แผ่นที่ ๑๑, เรื่องที่ ๓๒ รายงานประชุมหัวหน้ากรมต่าง ๆ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๖๗ เรื่องวางโครงการที่จะแสดงสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ที่แอลไบรอนวักตูก่าง ๆ พ.ศ. ๒๔๖๘.

๒. เรื่องการทำเหมืองแร่ดีบุก กล่าวถึงการขุดแร่ และการจำหน่ายแร่ในตลาด

๓. เรื่องการทำป่าไม้ขนอสัก กล่าวถึงกำเนิดของไม้สัก การตัดฟันซักอากาศ และการจำหน่ายไม้สัก^๑

การทำแผนที่ป่าไม้

กิจการป่าไม้ นับว่าเป็นงานสำคัญอันดับหนึ่งในกระทรวงเกษตรธิการ แต่การดำเนินงานควบคุมการทำป่าไม้ของบริษัทยาต่างประเทศซึ่งขาดการนำเอาวิธีการเทคนิคสมัยใหม่เข้ามาช่วย เช่น การรังวัดซึ่งควรจะมีมาช้านานแล้วแต่ก็ไม่มีจากหลักฐานในแผนที่ป่าแม่ปิงตะวันตกจะพบว่า ความแผนที่จะรวมเอาเมืองเชียงใหม่เข้าไปด้วย ทั้งนี้เพราะไม่มีเขตอภัยโทษเป็นเครื่องหมายป่าเลย^๒ การรักษาป่าไม้จำเป็นต้องมีแผนที่ป่าโดยบอกละเอียดกว่าในป่าแห่งหนึ่งมีอาณาเขตเท่าใด และในป่านั้น ๆ กองบอกอย่างชัดเจนถึงขนาดของไม้และแหล่งที่อยู่เพราะ "ถ้าขาดความรู้เหล่านี้ตรามใจ ก็เป้นอันเจ้านาที่ขาดความรู้ไม่พอกับการที่จะบังคับบัญชาเรื่องป่าซึ่งผู้เช่าโดยมากยอมเป็นชาวต่างประเทศ และเป็นผู้ที่ทำการมาช้านานแล้ว ย่อมมีเครื่องมือดีกว่ารัฐบาลเป้นอันมาก เป้นอันแพ้กัเหตุผลที่เกี่ยว"^๓

^๑ เรื่องของการทำป่าไม้ขนอสัก รายละเอียดกล่าวในภาคผนวก.

^๒ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร แรมที่ ๕, เรื่องที่ ๑๐๕, ที่ ๑๓/๒๑๕๐
แผนกกรมแผนที่ ส่วนการศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๕.

^๓ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร แรมที่ ๕, เรื่องเดียวกัน.

การทำแผนที่ป่าไม้ได้เริ่มเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๕๐ ซึ่งกรมป่าไม้ได้ร่วมมือกับกรมแผนที่ ทำการสำรวจรังวัดทำแผนที่ป่าไม้ในท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เพื่อให้ได้ผลเป็นที่แน่นอนและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย วิธีดำเนินการสำรวจแผนที่ป่าไม้ในมณฑลพายัพขณะนั้น จึงได้ทำการหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ^๑

๑. ต้องทำการสำรวจลักษณะภูมิประเทศบริเวณที่จะทำการสำรวจป่าไม้นั้นเสียก่อน
๒. วางข่ายสามเหลี่ยมใหญ่ และสำรวจระยะกึ่งขั้นที่ ๑
๓. วางข่ายสามเหลี่ยมเล็ก และทำการรังวัดเส้นวงบรรจบหมุดติดต่อกัน
๔. สำรวจแผนที่รายละเอียด เป็นแผนที่ภูมิประเทศใช้สำหรับการวิถาวรรมต่าง ๆ ตลอดจนการป่าไม้ ซึ่งเป็นแผนที่ที่มีลักษณะอย่างเกี่ยวข้องกับที่กรมแผนที่ทหารบกทำอยู่

ในกานความร่วมมือกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในเรื่องการทำแผนที่ป่าไม้นี้ เนื่องจากว่า เจ้าพนักงานของกรมป่าไม้ ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะตรวจเซอร์เวและทำแผนที่ป่าไม้ เพราะการตรวจตราในการรักษาป่าไม้ขณะนั้นมีมาก^๒ และจำนวนเจ้าพนักงานป่าไม้มีน้อย ดังนั้นกรมป่าไม้จึงขอความร่วมมือจากกรมแผนที่ซึ่งประจำอยู่ที่มณฑลพายัพช่วยตรวจเรื่องราวทำแผนที่ป่าไม้ต่าง ๆ ในเขตมณฑล

^๑ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร แสมที่ ๕, เรื่องเดียวกัน, ที่ ๔/๒๔๖๗.

^๒ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร แผนกกรมแผนที่ส่วนการศึกษา ร.ศ. ๑๒๕ แสมที่ ๒๕, เรื่องที่ ๖๑๓ กระทรวงมหาดไทยบอกเรื่องกรมป่าไม้ขอให้พนักงานกรมแผนที่ ซึ่งประจำอยู่มณฑลพายัพช่วยทำแผนที่ป่าไม้, ที่ ๕/๔๔๔.

พ่ายแพ้ทั้งหมดและค่าปลงต่าง ๆ กล้วย ซึ่ง มีศเกอร์กับลิน เจ้ากรมแผนที่ได้ให้ความร่วมมือกล้วยเป็นอย่างดี โดยกล่าวว่า "เป็นการง่ายสำหรับกรมแผนที่ประจำอยู่ในมณฑลพายัพ จะรังวัดสิ่งที่กระทรวงมหาดไทยต้องการ"^๑ นอกจากนี้การงานในระหว่างกรมแผนที่และกรมรังวัดที่ดินก็ไม่ต่างกันเลย และไม่เป็นการสิ้นเปลืองเงินรัฐบาลซ้ำกล้วย^๒

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับการทำแผนที่ของกรมป่าไม้ในระยะต่อมาก็คือ เมื่อกรมป่าไม้ได้รับงบประมาณการจรประเภทค่าจ้างทำแผนที่สำหรับปี พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๗๕,๐๐๐ บาท^๓ ซึ่งกรมป่าไม้มีความประสงค์ต้องการนำเงินจำนวนนี้ไปทำเขตป่าและนับจำนวนต้นไม้ไว้ในป่านั้น ๆ มีจำนวนไม่เพียงพอเป็นประโยชน์ในการทำสัญญาให้เช่าป่าไม้แก่บริษัทหรือบุคคลต่าง ๆ รัฐบาลจะไล่ไม่ต่องเสียเปรียบอีกต่อไป แต่กระทรวงกลาโหมมีความเห็นในเรื่องนี้ว่า งบประมาณการทำแผนที่ที่กรมป่าไม้ได้รับทำให้งานทำแผนที่ไปพร้อมกันกับกรมแผนที่เจ้าพระยาพลเทพ เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการขณะนั้นได้ชี้แจงในเรื่องนี้ว่า

. . . การที่ถูกลงจะทำนี้ไม่ใช่เป็นของที่คิดขึ้นใหม่ เป็นเรื่องต่างประเทศ เขาได้ทำมาแล้วเกือบทุก ๆ ประเทศโดยเสียจำนวนมากมาย สำหรับประเทศไทยสยามยังไม่คิดทำขึ้นใหม่เป็นการสะดวกเหมือนอย่างเขา จึงคิดให้

^๑ เรื่องเดียวกัน, ที่ ๓๒/๙๖.

^๒ กจร. เอกสารกระทรวงเกษตราธิการ แผนกรมแผนที่ ส่วนการศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๕ แฟ้มที่ ๙, เรื่องที่ ๑๐๙, ที่ ๑๓/๒๑๙๖.

^๓ เรื่องเดียวกัน.

^๔ กระทรวงกลาโหมถือว่าการทำงานแผนที่ต้องเป็นหน้าที่ของกรมแผนที่เท่านั้น และต้องการให้รัฐบาลจ่ายเงินงบประมาณการทำแผนที่ให้แก่กรมแผนที่ไปจัดการ.

ทำขึ้นเพื่อความสวทกในบั๊กก็ และงานที่ทำนี้ไม่เกี่ยวข้องกับกระทรวงกลาโหม
ถึงทำแล้วกระทรวงกลาโหมก็เอาไปใช้ทำอะไรไม่ได้ . . . °

นอกจากนี้ร. คัมภีร์. เอ. ดอยล์ เจ้ากรมป่าไม้ ยังไขว่คว้าว่าการ
เซอร์เว ทำแผนที่ป่าไม้เป็นการจำเป็นจะต้องทำ เพราะการที่กรมป่าไม้จะทำ
ไม้ได้เองก็ต้องตรวจเซอร์เว ทำแผนที่ป่าไม้เสียก่อน^๒ ในที่สุดพระบาทสมเด็จพระ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานความเห็นเป็นการยุติเรื่องนี้ว่า
"การบังคับบัญชาการทำแผนที่ตามวิชาการชั้นสูง ควรยกมาให้กรมยุทธนาธิการ
จัดการแลบังคับบัญชา แต่การทำแผนที่ชั้นต่ำสำหรับออกโฉนดให้คงอยู่ในกระทรวง
เกษตราธิการ"^๓ ซึ่งหมายความว่า การทำแผนที่สำคัญ ๆ เช่น แผนที่การเดินทัพ
และการปักปันเขตแดนควร เป็นหน้าที่ของกรมยุทธนาธิการ ส่วนกระทรวงเกษตรา-
ธิการ มีหน้าที่ในการทำแผนที่ออกโฉนดในแผนกรังวัดที่ดิน รวมทั้งการทำแผนที่ป่าไม้
ในแผนกกรมป่าไม้ไว้ใช้ในราชการ

ประโยชน์จากการที่มีแผนที่แสดง เขตป่าอย่างถูกต้องนั้น มีผลต่อการบำรุง
ป่าไม้ กล่าวคือ ทำให้การปลูกพรุขไม้และวางแผนทำป่าไม้ ซึ่งเป็นงานของแผนก
งานไม้โดยตรงไม่ต้องเสียเวลามาก^๔ เหมือนแต่ก่อน ผลอีกประการหนึ่งก็คือ

^๑ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตราธิการ แผ่นที่ ๕, เรื่องที่ ๑๐๕, ที่ ๓๕/๑๒๖.

^๒ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตราธิการ แผ่นที่ ๕, เรื่องเดียวกัน, รายงาน
ประชุมงบประมาณการประจำแฉกการจร กระทรวงเกษตราธิการ พ.ศ. ๒๔๒๖.

^๓ เรื่องเดียวกัน, ที่ ๓๑/๑๑๑๒ คำเนาพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.

^๔ เรื่องเดียวกัน, คำชี้แจงของพระยากรุฬารัตนพิทักษ์.

มีประโยชน์ในการกำหนดใหม่วิธีทำการชักลากไม้เป็นตอน ๆ ตามสัญญาแบบใหม่^๑ เมื่อท่าตอนใดเสร็จแล้วบริษัทจะกลับมาทำอีกไม้ได้ รัฐบาลจะได้จัดการขายไม้ที่เหลืออยู่ในตอนนั้น ๆ ต่อไป และประโยชน์ประการสุดท้าย ได้แก่ ความสะดวกที่กรมป่าไม้ได้รับในการบังคับบัญชางานด้านนี้ ซึ่งทั้งหมดก็ได้เป็นผลจากการทำแผนที่ป่าไม้อันนับได้ว่าเป็นประโยชน์สำหรับวงการป่าไม้ของไทยในขณะนั้นและสมัยต่อมา สำหรับ การประสานงานร่วมมือกันระหว่างกรมป่าไม้กับกรมแผนที่ทหาร ในเรื่องการทำแผนที่ป่าไม้ก็ยังคงดำเนินเรื่อยมา แม้จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ส่วนพัฒนาการด้านการทำแผนที่ป่าไม้ได้เริ่มขึ้นเมื่อมีการทดลองใช้รูปถ่ายทางอากาศ เข้าช่วยในการสำรวจทำแผนที่ป่าไม้ใน พ.ศ. ๒๔๖๔^๒ งานทำแผนที่ป่าไม้โดยใช้รูปถ่ายทางอากาศได้เริ่มอย่างจริงจังใน พ.ศ. ๒๔๘๘ ทั้งนี้เนื่องจากในขณะนั้นเครื่องมือยังมีไม่เพียงพอประกอบกับเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการดำเนินงานมีน้อย งานทำแผนที่ป่าไม้ได้พัฒนาก้าวหน้าขึ้นมาตามลำดับจนกระทั่งใช้ดาวเทียมในการถ่ายภาพป่าไม้เพื่อทำแผนที่ป่าไม้ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔^๓

^๑สัญญาการทำป่าไม้เก่าหมดลงในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ เมื่อเริ่มดำเนินการเปิดป่าใหม่ กรมป่าไม้จำเป็นต้องรู้จำนวนไม้ที่แน่นอนว่ามีเท่าใด เพราะฉะนั้น กรมป่าไม้จึงมีความจำเป็นต้องรีบทำแผนที่ป่าไม้เพื่อสะดวกในการแบ่งป่าให้แก่บริษัทหรือบุคคลที่ขอสัมปทานในการทำป่าไม้ได้ตามกฎหมายในโครงการ.

^๒รายงานกิจการทั่วไป ในราชการของกรมแผนที่ สำหรับปี พ.ศ. ๒๔๖๗-๒๔๖๘, หน้า ๗ - ๑๐.

^๓สุภชัย เชื้อสมบูรณ์, แนวทางการแปรรูปถ่ายทางอากาศเพื่อทำแผนที่ป่าไม้, (กรุงเทพฯ : กองกิจการป่าไม้ กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๑๗), หน้า ๑ - ๕.

กิจการโรงเลื่อย

ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๒๓ อุตสาหกรรมโรงเลื่อยใช้แรงงานชาวจีนเป็น ส่วนมาก และโรงเลื่อยส่วนใหญ่จะเลื่อยไม้สักเพื่อใช้สำหรับการก่อสร้างภายใน ประเทศและการต่อเรือเป็นสิ่งสำคัญ กลุ่มชาวจีนไทหล่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกิจการโรงเลื่อย โภภริเริ่มส่งผลิตภัณฑ์จากไม้สักไปขายยังเกาะไทหล่า^๑ แต่อย่างไรก็ตามชาวพม่ามีความชำนาญในการทำไม้ดีกว่าคนไทยในขณะนั้น เพราะชาวยุโรปได้สังเกตเห็นการทำไม้สักที่พม่าก่อนไทย ชาวพม่าได้นำเอาวิธีการและ เครื่องมือต่าง ๆ ในการทำไม้มาใช้ไม่โดยง่าย

การตัดไม้ในสมัยก่อนใช้ขวานและเลื่อยประกอบกัน^๒ กล่าวคือในการ โคนต้นไม้ก็ใช้ขวานบากหน้าและตัดหลังด้วยเลื่อย และในการตัดทอนให้เป็นท่อนก็ ใช้เลื่อยอีกที จึงนับว่าเลื่อยมีบทบาทสำคัญอย่างมาก^๓ และมีผลต่อมาจนกระทั่งมี กิจการโรงเลื่อยเกิดขึ้น ดังนั้นถ้าเราจะกล่าวว่าโรงเลื่อยเป็นอุตสาหกรรมเริ่ม

^๑ William G. Skinner, Chinese Society in Thailand, (New York : Cornell University Press, 1958), p. 105.

^๒ Meth Retanaprasidhi, "Teak Industry in Thailand" extracted from "Forest Industry in Thailand" Thai Export Bulletin No. 4 Thai Teak, (Bangkok : Thai Watana Panich, 1966), p. 13.

^๓ ไมตรี บันเทิงสุข, "เลื่อย - ในประวัติศาสตร์ไทย" ใน ที่ระลึกครบรอบ ๒๐ ปี องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กระดาดไทย, ๒๕๑๐), หน้า ๑๘๗ - ๑๘๘.

แรกของการป่าไม้ก็คงไม่ผิดนัก^๑

มีหลักฐานที่เกี่ยวกับกิจการโรงเลื่อยของชาวจีนในระยะเริ่มแรก กล่าว
ว่า ถูกกระทบกระเทือนโดยบริษัทชาวยุโรปที่เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น^๒ กล่าวคือ
ภายหลังจากสนธิสัญญาบาวริง ชาวยุโรปเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในป่าไม้ต่าง
ภาคเหนือของไทย โดยเริ่มมีการก่อตั้งโรงเลื่อยในเขตกรุงเทพฯ เพราะแพรงจาก
ภาคเหนือส่วนมากจะถูกส่งลงมาตามลำน้ำเจ้าพระยา^๓ และสุดท้ายทางน้ำที่
กรุงเทพฯ โรงเลื่อยเหล่านี้ก็แปรรูปขงให้เป็นสินค้าไม้ส่งออกต่างประเทศ^๔
อีกที แม้ว่าชาวจีนไท่หล่าจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกิจการโรงเลื่อย แต่ปรากฏ
ว่า โรงเลื่อยจักรไอน้ำแห่งแรกกำเนิดขึ้นโดยชาวจีนกวางตุ้ง ทั้งนี้เป็นเพราะความ
ชำนาญพิเศษในก้านงานช่างกลของชาวจีนกวางตุ้ง ใน พ.ศ. ๒๔๓๗ มีโรงเลื่อย
จักรไอน้ำของชาวจีน ๑ โรง ของชาวยุโรป ๓ โรง เฉพาะในเขตกรุงเทพฯ^๕
จากปี พ.ศ. เป็นเวลา ๒๐ ปี การลงทุนของชาวต่างประเทศ

๑ดอนอม เปรมรัตน์, "วิวัฒนาการของอุตสาหกรรมป่าไม้" ใน ความรู้
ทั่วไปเรื่องป่าไม้เล่มพิเศษ ๒๕๑๖, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อ่ำพลพิทยา, ๒๕๑๖),
หน้า ๒๐๐.

^๒Kenneth Perry Landen, The Chinese in Thailand
(New York : Russel & Russel, 1973), pp. 259 - 260.

^๓กาญจนา โฉ่ทวีตรสันติ, ชาวจีนกับเศรษฐกิจไทยในรัชสมัยพระปิยมหา
ราช, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทระดับศิลปศาสตรบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มีนาคม, ๒๕๑๗), หน้า ๑๐๘.

^๔ไมตรี บันเทิงสุข, เรื่องเกี่ยวกัน.

^๕กาญจนา โฉ่ทวีตรสันติ, เรื่องเกี่ยวกัน.

เพื่อกิจการโรงเลื่อยนี้ได้เพิ่มขึ้น กล่าวคือ บริษัทอีสต์เอเชียติกของเดนมาร์กได้ขยายธุรกิจการค้าไม้สักโดยได้สร้างโรงเลื่อยขนาดใหญ่ที่ทันสมัยขึ้น และปรากฏว่าบริษัทชาวต่างประเทศใหญ่ ๆ ๓ บริษัท คือ บริษัทของอังกฤษ ฝรั่งเศส และเดนมาร์กได้ลงทุนเพื่อการอุตสาหกรรมประเภทนี้ รวม ๓ ล้านปอนด์สเตอร์ลิง^๑ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ มีโรงเลื่อยจักรไอน้ำของชาวยุโรป ๗ โรง และเป็นของชาวจีนจำนวน ๔ โรง^๒ เป็นที่น่าสังเกตว่าโรงเลื่อยจักรส่วนมากเป็นแบบใช้กำลังไอน้ำหรือที่เรียกกันว่าเครื่องสตีม เพราะในขณะนั้นเครื่องยนต์ที่ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงยังไม่แพร่หลาย เนื่องจากการขนส่งน้ำมันยังไม่สะดวก^๓ แต่อย่างไรก็ตาม โรงเลื่อยประเภทที่ใช้แรงงานคนแทนเครื่องจักรของชาวจีนไท่หล่าก็ยังคงมีอยู่ต่อไป

เมื่อเส้นทางการคมนาคมระหว่างกรุงเทพฯกับภาคเหนือเกิดขึ้นโดยเฉพาะทางรถไฟ ชาวจีนไท่หล่าเริ่มอพยพไปทางภาคเหนือของประเทศและตั้งหลักแหล่งอยู่แถบริมฝั่งแม่น้ำยม แม่น้ำน่าน ปากน้ำโพ พิจิตร สุโขทัย และแพร่ ชาวจีนพวกนี้มีความชำนาญในงานช่างไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อเรือ แต่ชาวจีนไท่หล่ามีทุนกำเหนิดน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับชาวยุโรปซึ่งเข้ามาจับสัมปทานทำป่าไม้จากรัฐบาล จึงทำให้โรงเลื่อยของชาวยุโรปมีไม้ป้อนโรงเลื่อยไม่ขาดแคลน ดังนั้น

^๑ดอนอม เปรมรักมี, เรื่องเดียวกัน.

^๒โรงเลื่อยจักรไอน้ำของชาวจีน ๔ โรง มีของชาวจีนกว้างตุง ๑ โรง ชาวจีแคะ และ ๑ โรง และของชาวจีนไท่หล่า ๒ โรง.

^๓จนกระทั่งถึงระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงมีการเปลี่ยนแปลงใช้เครื่องจักรดีเซลเป็นกำลังขับเคลื่อน ทั้งนี้เพราะมีการตั้งโรงงานกลั่นน้ำมันขึ้นในประเทศไทย การขนส่งน้ำมันทำได้สะดวก และราคาน้ำมันโรลล่าต่ำกว่าราคาดีเซลกว่านั้น อ้างจาก : ไมตรี บันเทิงสุข, เรื่องเดียวกัน.

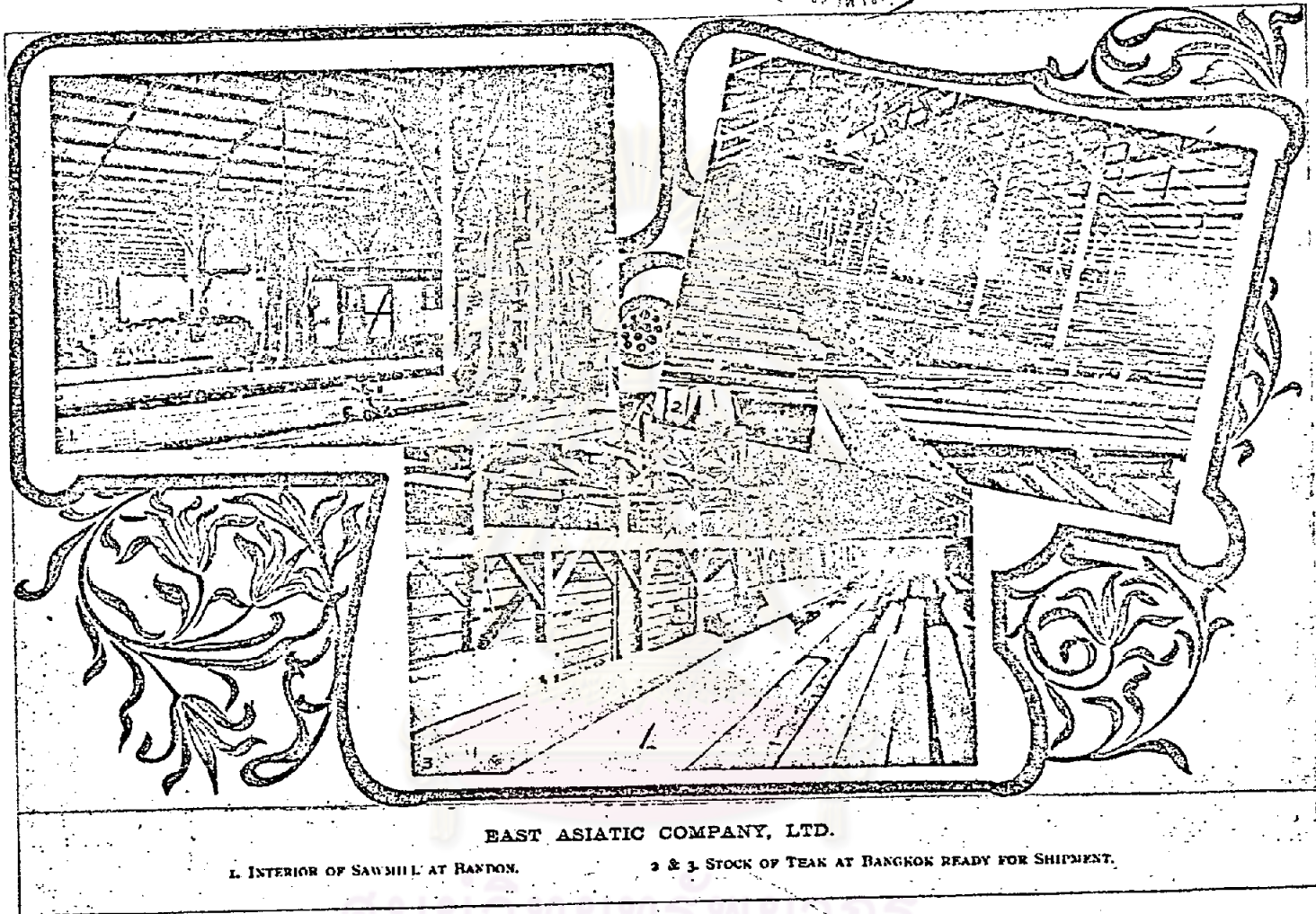
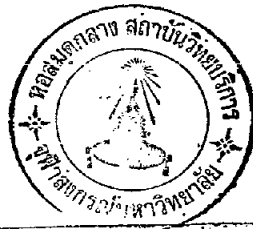
จึงอาจกล่าวได้ว่า บทบาทของชาวจีนในกิจการโรงเลื่อยเมื่อเปรียบเทียบกับชาว
ยุโรปแล้ว การที่ชาวจีนมีทุนค่าเงินการน้อยกว่าที่เองทำให้ไม่สามารถนำเทคนิค
ใหม่ ๆ เข้ามาใช้ได้ ดังนั้นโรงเลื่อยของชาวจีน ๘๐ - ๘๕ % จึงเป็นโรงเลื่อย
ขนาดเล็ก ใช้แรงงานคนเป็นสำคัญ แรงงานชาวจีนในโรงเลื่อยมีทั้งแรงงานประ-
เภทมีฝีมือและไม่มีฝีมือ ซึ่งแรงงานเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะทำงานในโรงเลื่อยที่เป็น
ของชาวจีนเท่านั้น แต่ยังทำงานในโรงเลื่อยของชาวยุโรปอีกด้วย ทั้งนี้ แม้ว่า
ชาวยุโรปจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมไม้สักให้กลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญโดย
วิธีการที่ทันสมัยแต่ก็กล่าวได้ว่าชาวจีนเป็นผู้ริเริ่มที่สำคัญ^๑ ในกิจการโรงเลื่อย^๒

^๑ ภาณุจินา โสทัศน์ธรรมาณี, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๔ - ๑๐๕.

^๒ รายชื่อโรงเลื่อยในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการส่งไม้ออกไป
จำหน่ายในต่างประเทศ ได้แก่

๑. บริษัทเดนนี่ มอท แอนด์ ดิกสัน (Denny, Mott & Dickson)
๒. บริษัทบอร์เนียว (The Borneo Company, Ltd.)
๓. บริษัทสยามฟอเรสต์ (Siam Forest Company, Ltd.)
๔. บริษัทกวองนางเฟื่อง (Kwong Ngan Fong)
๕. บริษัทบอมเบย์ เบอร์มา (The Bombay - Burma Trading Corporation, Ltd.)
๖. บริษัทวิงเซ่งลอง (Wing Seng Long & Co.)
๗. บริษัทอีสต์เอเชียติก (East Asiatic Company)
๘. โรงเลื่อยเองเหลียงยง (Eng Liang Yong Sawmills)

อ้างอิง A.J.C. Dickson, "The Teak Industry" in Twentieth Century Impression of Siam. (London : Lloyd's Greater Britain publishing, 1908), pp. 174 - 181.

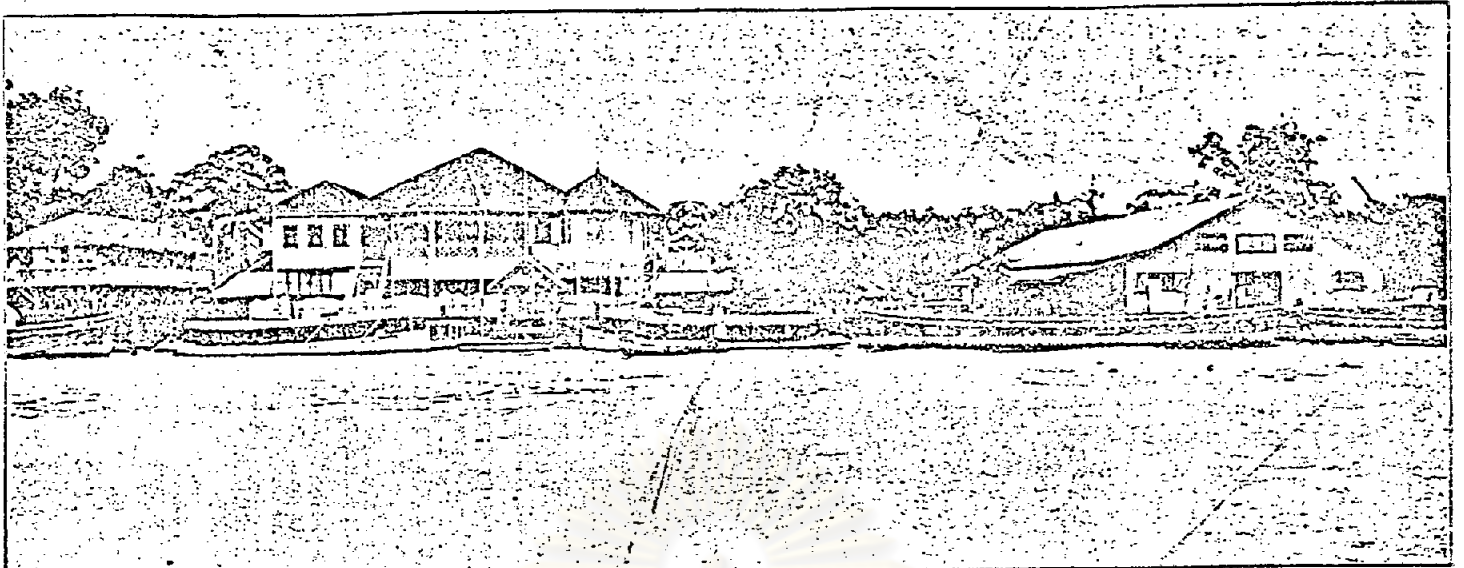
EAST ASIATIC COMPANY, LTD.

1. INTERIOR OF SAWMILL AT RANDON.

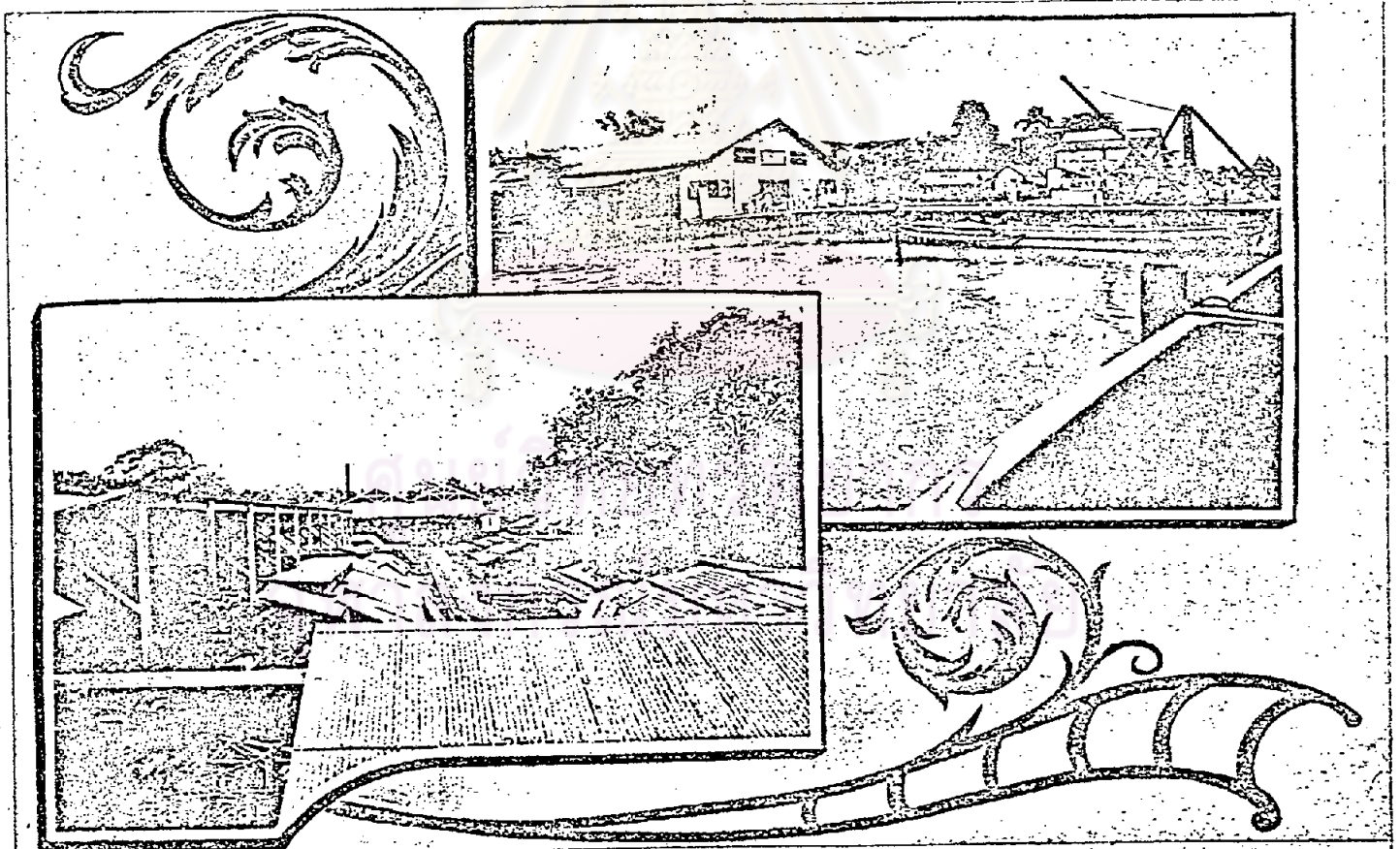
2 & 3. STOCK OF TEAK AT BANGKOK READY FOR SHIPMENT.

คู่มือซื้อขายทรัพย์สิน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ ๑๐ โรงเลื่อยบริษัทอีสต์เอเชียติก

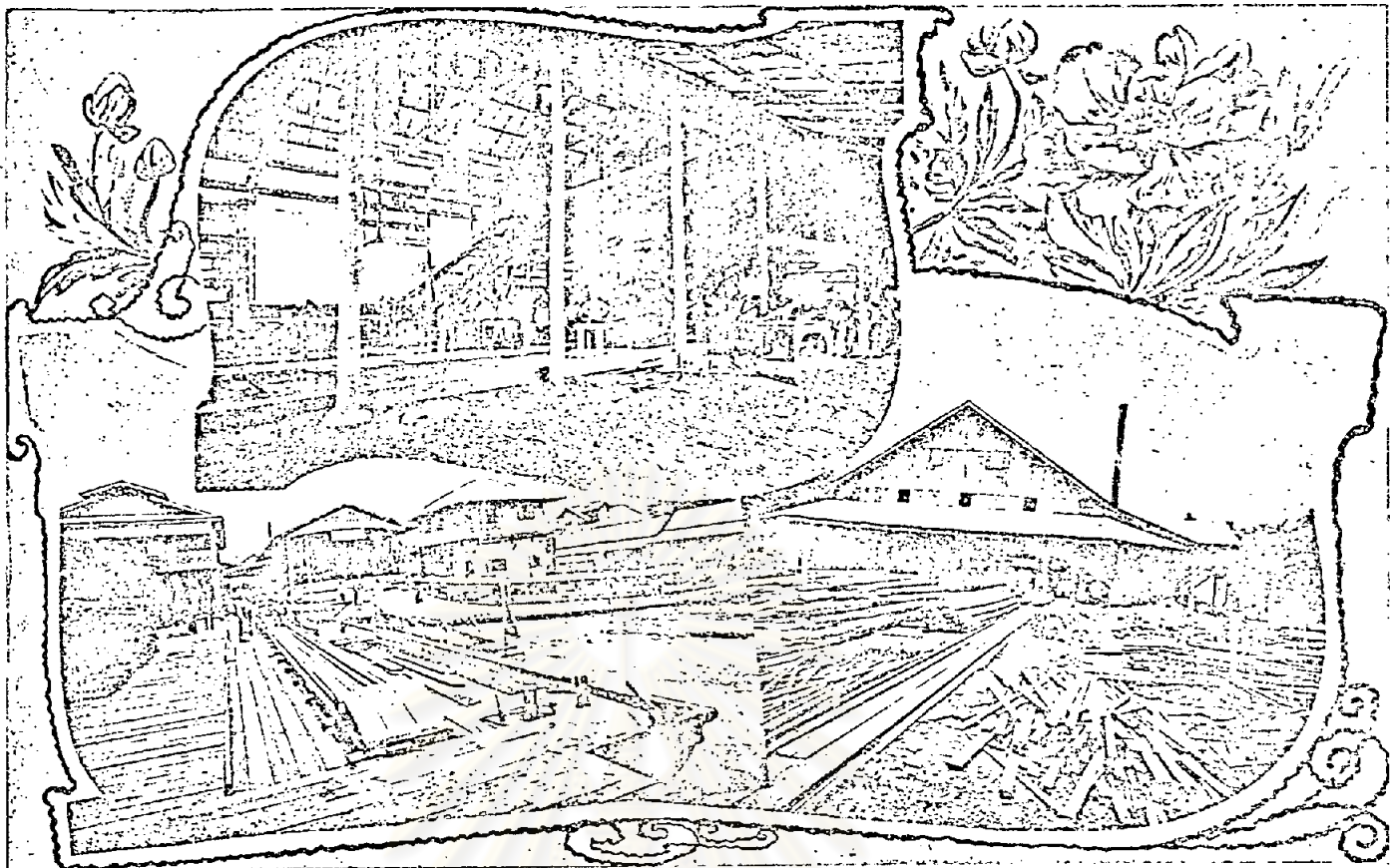

DENNY, MOTT & DICKSON, LTD.
THE OFFICES AND GODOWNS.

DENNY, MOTT & DICKSON, LTD.
GENERAL VIEW OF THE SAWMILLS IMPORT WHARF AND GODOWNS.

ภาพที่ ๑๑ โรงเลื่อยบริษัทเดนนี มอท แอนด์ ดิกสัน

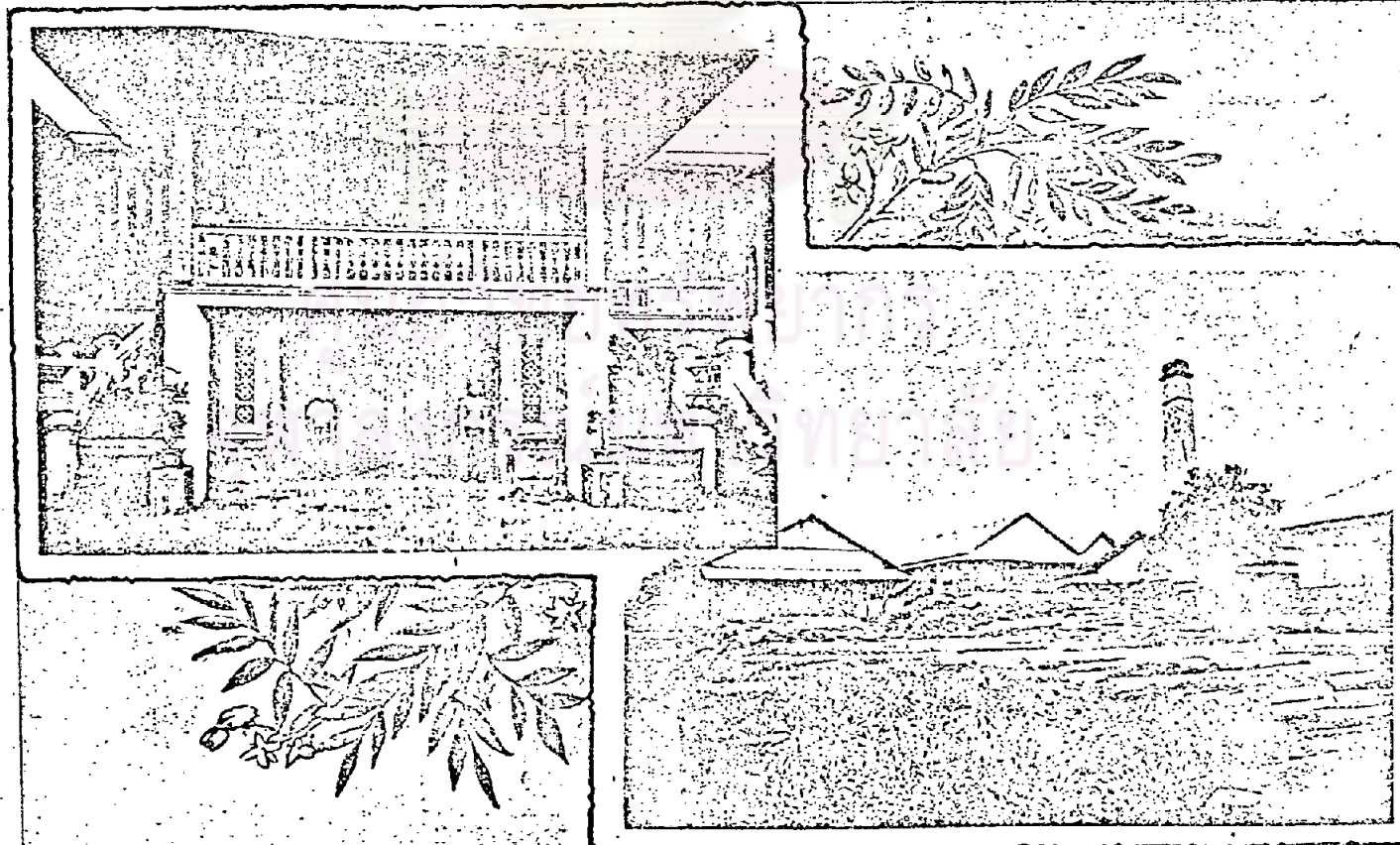
WING SENG LONG & CO.

1. THE SAWMILLS.

2. AN INTERIOR VIEW OF THE MILL.

3. ANOTHER VIEW OF THE MILL.

ภาพที่ ๑๒ โรงเลื่อย วิง เสง ลอง

THE RESIDENCE.

KWONG NGAN FONG.

THE SAWMILLS.

การซื้อขายไม้ภายในประเทศ

บริเวณพื้นที่ที่มีป่าไม้สักของไทยอยู่ทางภาคเหนือของประเทศและเส้นทาง
การขนส่งไม้ทางน้ำมีแม่น้ำอยู่ตามสายด้วยกัน คือ

๑. แม่น้ำสาละวิน อยู่ทางทิศตะวันตกซึ่งสามารถล่องไม้ไปได้ถึงเมือง
มะละแหมงของพม่า

๒. แม่น้ำโขง อยู่ทางทิศตะวันออก สามารถล่องไม้ไปได้ถึงเมือง
โขงอน

๓. แม่น้ำเจ้าพระยาอยู่ตรงกลาง ซึ่งมีสาขาแยกเป็นแม่น้ำ ปิง วัง
ยม และน่าน มาบรรจบกันที่ปากน้ำโพ ซึ่งไหลเข้ามายังกรุงเทพฯ

ในบรรดาแม่น้ำซึ่งใช้ขนส่งไม้สัก ๓ สายนี้ ไม้สักส่วนมากจากทางภาค
เหนือของไทยจะล่องลงมาทางแม่น้ำสาละวินไปพม่ามากกว่ามาทางแม่น้ำเจ้าพระยา
สู่กรุงเทพฯ^๑ แต่อย่างไรก็ตาม คนไทยที่อยู่ทางภาคเหนือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ
ไม้สักมาตั้งแต่เริ่มตั้งถิ่นฐานในระยะแรกแล้ว เพราะฉะนั้นจึงไม่เป็นที่น่าสงสัยว่า
ผลิตภัณฑ์ของประเทศสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นสินค้าทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดในระยะนั้นก็คือ
ไม้สัก^๒ โดยเฉพาะไม้สักอย่างก็จะถูกส่งเป็นสินค้าออกในขณะที่ส่วนที่เหลืออยู่คุณภาพ

^๑J.G.D. Campbell, Siam in the Twentieth Century

(London : Edward Arnold Publishes to the India Office,
1902), pp. 25 - 26.

^๒S. Mahaphol, Teak in Thailand No. R. 16 (Bangkok :
Royal Forest Department, 1954), p. 1.

ไม้ดีพวกก็จะถูกนำมาซื้อขายกันภายในประเทศ โดยนำมาสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย สร้างเรือหรือสิ่งอื่น ๆ^๑

เมื่อถึงเวลาที่รัฐบาลจะขายไม้สักซึ่งล่องมาถึงปากน้ำโพ ก็จะมีเจ้าของโรงเลื่อยไม้ทางกรุงเทพฯ และลูกค้าที่ปากน้ำโพ ตลอดจนพ่อค้าจากหัวเมืองอื่น ๆ มาประมูล ส่วนบริษัทป่าไม้ฝรั่งนั้นก็ส่งผู้แทนเข้ามาร่วมในการประมูลนี้ด้วยทุกบริษัท^๒ ไม้ที่ขายส่วนมากนั้นพวกลูกค้าที่ปากน้ำโพได้รั้บซื้อไว้จำหน่ายย่อยที่ปากน้ำโพนั่นเอง^๓ นอกจากไม้ที่ล่องมาแล้ว รัฐบาลก็ยังนำไม้ที่เลื่อยไว้ซึ่งสะสมอยู่ที่กรุงเทพฯ มาขายทอดตลาดอีกด้วย^๔ สำหรับราคาที่รัฐบาลขายนั้นก็ราคาพอ ๆ กับค่าชักลากและค่าลงไม้ วิธีการที่รัฐบาลนำไม้มาขายเสียเองนี้ นอกจากจะทำให้การซื้อขายไม้ภายในประเทศมีระเบียบเรียบร้อยแล้ว ยังเป็นการตัดหนทางของพวกประพาศิทุจริตและฝ่าฝืนพระราชบัญญัติป่าไม้อีกด้วย

^๑A.J.C. Dickson, Ibid, p. 174.

^๒กจร. เอกสารกระทรวงเกษตร แผนกป่าไม้ แฟ้มที่ ๑, เรื่องที่ ๔๔ ขายทอดตลาดไม้สัก, ที่ ๗๗๗/๑๕. (๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๒).

^๓กจร. เอกสารกระทรวงเกษตร แผนกป่าไม้ แฟ้มที่ ๑, เรื่องที่ ๒๒ กรมป่าไม้ เสนอรายงานการขายทอดตลาดไม้ขอนสัก ๓๓๘๒ ต้น ที่ลานภายในปากน้ำ เป็นจำนวนเงิน ๒๑๔,๑๐๘ บาท ๕๗ สตางค์, (๒๖ มิถุนายน ๒๔๖๗).

^๔กจร. เอกสารกระทรวงเกษตร แผนกป่าไม้ แฟ้มที่ ๒, เรื่องที่ ๑๐๘ รายงานชี้แจงการขายทอดตลาดไม้ของรัฐบาล ใน พ.ศ. ๒๔๗๔ ว่าโดยผลก็มาก เสนาบดีทราบแล้วและยินดีด้วย, ที่ ๔๐๘/๑๕. (๑๔ ตุลาคม ๒๔๗๔).

การขายทองคำฉากไม้ขนสัตว์ของรัฐบาลที่กานภาชีไม้ปากน้ำโพใช้วิธีวัด เป็นพิถัก กล่าวคือ วัดความยาวของไม้เป็นวา และความกว้างของไม้เป็นก่า แล้วคิดเทียบเป็นจำนวนเงินจากตารางที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐาน^๑ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ กรมป่าไม้ได้เริ่มใช้วิธีวัดไม้แบบระบบมาตราเมตริก (Metric System) กล่าวคือ เปลี่ยนมาวัดความยาวและความกว้างของไม้จากวาและก่า มาเป็นระบบเมตริกซึ่งคิดเป็นเมตร และเซนติเมตร เป็นต้น การนำเอาวิธีการ วัดไม้แบบระบบมาตราเมตริกมาใช้ในการขายไม้เป็นครั้งแรก เจ้าหน้าที่ต้อง พยายามแนะนำผู้ซื้อให้เข้าใจ ซึ่งเป็นการลำบากและเปลืองเวลามาก แต่อย่างไร ก็ตาม ผลที่ได้รับก็เรียบร้อย พวกบริษัททำป่าไม้มีความพอใจมากเพราะบริษัทเอง ก็ต้องการจะหาอยู่แต่ยังไม่กล้าลงมือ^๒ และรัฐบาลก็ได้รับประโยชน์จากการ เปลี่ยนแปลงครั้งนั้นด้วยเช่นกัน

การจำหน่ายไม้สักไปยังต่างประเทศ

การค้าไม้สักได้เกิดขึ้นเป็นเวลานาน จนกระทั่งโลกกลายเป็นสินค้าออก ที่สำคัญของประเทศ^๓ ถึงกับมีหลักฐานกล่าวว่าสินค้าออกที่สำคัญมากที่สุดรองจาก ข้าวก็คือไม้สัก^๔ และไม้สักของประเทศไทยก็เป็นไม้ที่มีคุณภาพดีกว่าเมื่อเปรียบ กับประเทศพม่า^๕ ชาวจีนและชาวพมามีบทบาทสำคัญในการค้าขายไม้สักมาตั้งแต่ใน

^๑ รายละเอียดเรื่องพิถักอยู่ในภาคผนวก.

^๒ กจร. เอกสารกระทรวงเกษตร แผนกป่าไม้ แผ่นที่ ๑, เรื่องที่ ๔๘ ขายทองคำฉากไม้ขนสัตว์, ที่ ๓๑๘/๑๒ (๓๐ กรกฎาคม ๒๔๗๕).

^๓ S. Mahaphol, Ibid, p. 1

^๔ J.G.D. Campbell, Ibid, pp. 25 - 26.

^๕ Ibid.

ราวปี พ.ศ. ๒๔๒๓ เป็นต้นมา ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๒๓ ป่าไม้สักถูกตัดเพื่อใช้ใน
ประเทศเท่านั้น แต่หลังจากปี พ.ศ. ๒๔๒๔ เมื่อป่าไม้ของพม่าเริ่มหมดลง บริษัท
ชาวยุโรปจึงหันมาประกอบอาชีพการทำไม้ในประเทศไทยมากขึ้น^๑ ซึ่งมีผลทำให้
ผู้ที่มีบทบาทในการส่งไม้สักออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศในระยะก่อนแบ่งออก
เป็น ๒ พวก ที่สำคัญได้แก่ ชาวจีนที่เริ่มส่งไม้ไปจำหน่ายในกวางตุ้ง เกาะตังเกี๋ย
และแถบประเทศจีนตอนใต้ ส่วนชาวยุโรปมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ส่งไม้สักออก
ไปยังตลาดในยุโรป^๒ จนกระทั่งสินค้าไม้ของไทยเป็นที่ต้องการของตลาดในต่าง
ประเทศ อาจกล่าวได้ว่า ทั้งชาวยุโรปและชาวจีนมีบทบาทอย่างสำคัญในการส่ง
ไม้สักออกจำหน่ายยังต่างประเทศ กล่าวคือในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ พอดค้าที่ส่งไม้สัก
ออกจำหน่ายต่างประเทศเป็นชาวยุโรปเสีย ๔๒ % อีก ๔๘ % เป็นของรัฐบาลที่มอบ
สัมปทานให้ชาวจีนเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนอีก ๑๐ % เป็นของชาวจีนในบังคับฝรั่งเศส^๓

เมื่อเปรียบเทียบบรรดาบริษัทป่าไม้ทั้งหมดที่ทำอยู่ในประเทศไทย บริษัท
ป่าไม้ชาวอังกฤษนับว่าเป็นผู้บุกเบิกงานด้านกิจการป่าไม้ทางภาคเหนือของไทยกล้า
เสี่ยงต่อความยากลำบากในสภาพต่าง ๆ ตลอดจนเป็นผู้เปิดหนทางของการป่าไม้ให้
ขยายกว้างขวางออกไปไกล ดังตัวอย่างจากตารางที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ - ๒๔๔๒
บริษัทอังกฤษส่งไม้สักออกจำหน่ายยังต่างประเทศคิดเป็นเปอร์เซ็นต์มากกว่าบริษัทอื่น ๆ

นโยบายคุ้มครองป่าไม้สัก" วารสารธรรมศาสตร์,
๕(มิถุนายน - กันยายน, ๒๕๑๘) : ๗๒.

^๒กาญจนา โล่ห์วัชรสันติ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๘.

^๓James C. Ingram, Economic Change in Thailand (1850 - 1970). (California : Stanford University Press. 1971),

ตารางที่ ๑ แสดงปริมาณการส่งไม้ออกจำหน่ายยังต่างประเทศใน
พ.ศ. ๒๔๔๑ และ พ.ศ. ๒๔๔๒

ชาติ	พ.ศ. ๒๔๔๑		พ.ศ. ๒๔๔๒	
	จำนวน(ทอน)	%	จำนวน(ทอน)	%
อังกฤษ	๓๖,๐๐๐	๕๕	๘๓,๐๐๐	๖๕
เดนมาร์ก	๘๐๐	๒	๕,๕๐๐	๕
ชาวจีนและอื่น ๆ	๒๐,๐๐๐	๓๕	๓๑,๕๐๐	๒๖
รวม	๕๖,๘๐๐	๑๐๐	๑๒๐,๐๐๐	๑๐๐

ที่มา : เอกสารชุด British Consular Report, The Annual Diplomatic and Consular on Trade and Finance from Her Majesty Consular in Siam, 1900.

ดังนั้น เราอาจจะกล่าวได้ว่า การค้าไม้สักส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของบริษัท
ป่าไม้อังกฤษ ตั้งแต่การเริ่มรับเช่าทำป่าไม้ ตลอดจนวิธีการจนถึงการส่งไม้ออก
จำหน่ายไปยังต่างประเทศ ถึงแม้ว่าจะมีบริษัทอีสต์เอเชียติกของเดนมาร์กเข้ามา
เป็นคู่แข่งในภายหลัง และโคกอกตั้งโรงเลื่อยไม้ของบริษัทขึ้นเองอีกหลายแห่ง ทั้ง
ได้เป็นผู้นำในการใช้เรือกลไฟ เพื่อบรรทุกไม้สักมาไซ้ควยก็ตาม แต่การค้าไม้สัก

โดยทั่ว ๆ ไปก็ยังคงอยู่ในอิทธิพลของบริษัทป่าไม้อังกฤษอยู่นั่นเอง^๑

ไม้สักเมื่อถูกตัดโค่นลงแล้วก็จะถูกนำล่องมาจนถึงคานาภาปีที่เมืองปากน้ำโพ เมื่อชำระค่าภาษีไม้และตีราคาตัดไม้ให้เรียบร้อยแล้วจึงถูกนำล่องลงมายังกรุงเทพฯ เพื่อเข้าสู่โรงเลื่อยจักรแปรรูปไม้ก่อนที่จะส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ^๒ การส่งไม้สักออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศนั้น แต่ละปีจะมีปริมาณการส่งแตกต่างกันออกไป เพราะปริมาณการส่งไม้ส่งออกจำหน่ายในปีละปีมีความสัมพันธ์กับปริมาณของน้ำในแม่น้ำในแต่ละปีด้วย กล่าวคือ ถ้าปีใดมีปริมาณน้ำมาก ปริมาณการส่งไม้สักออกก็ทำไ้มาก เพราะน้ำในแม่น้ำสามารถพาให้ไม้สักล่องลงมาถึงกรุงเทพฯ ได้โดยสะดวก แต่ถ้าปีใดมีปริมาณน้ำน้อย การล่องไม้จะเกิดการติดขัด และไม้ที่นำล่องมาขายที่กรุงเทพฯ ก็จะมีปริมาณน้อยด้วย^๓ ดังตัวอย่างในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ - ๒๔๓๕ จากตารางที่ ๒

^๑เอกสารชุด British Consular Report, The Annual Diplomatic and Consular on Trade and Finance from Her Majesty Consular in Siam, 1897.

^๒วรรณศิลป์ บุญมี, เรื่องเกี่ยวกับ, หน้า ๑๒๐.

^๓เอกสารชุด British Consular Report, The Annual Diplomatic and Consular on Trade and Finance from Her Majesty Consular in Siam, 1888.

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนและราคาไม้สักที่ส่งเป็นสินค้าออกจาก
กรุงเทพฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๑ - ๒๔๓๕

ปี พ.ศ.	ปริมาณ (ตัน)	ราคา (ปอนด์)
๒๔๓๑	๒๕,๕๓๘	๑๕๘,๗๗๒
๒๔๓๒	๔๓,๑๔๖	๒๕๘,๑๔๘
๒๔๓๓	๓๘,๗๓๕	๒๖๐,๑๗๘
๒๔๓๔	๑๖,๑๐๐	๗๕,๒๖๗
๒๔๓๕	๑๘,๖๓๗	๖๒,๗๕๓
๒๔๓๖	๓๐,๐๘๕	๕๒,๗๕๐
๒๔๓๗	๕๗,๗๑๕	๑๖๐,๐๖๓
๒๔๓๘	๔๘,๕๕๘	๒๕๖,๑๖๗
๒๔๓๙	๔๕,๖๕๐	๒๖๘,๘๐๕

ที่มา : H. Warrington Smyth, Five Years in Siam.
(London : John Murray, 1898), pp. 270 - 271.
Table D - Principal Exports from the Port of
Bangkok. •

การขนส่งไม้ไปยังเมืองท่าประเทศต่าง ๆ โดยปกติทำการขนส่งสินค้าโดยทางเรือสำเภา บริษัทป่าไม้จะเป็นผู้รับไม้เหล่านี้บรรทุกเรือสำเภาของตนไปยังเมืองท่าต่าง ๆ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ บริษัทอีสต์เอเชียติกได้ปรับปรุงการเดินเรือโดยคิดสร้างเรือกลไฟขึ้นเพื่อที่จะได้บรรทุกไม้สักได้โดยสะดวก ปลอดภัย และบรรทุกได้จำนวนมาก แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การขนส่งโดยทางเรือสำเภาก็ยังมีความสำคัญอยู่เช่นกัน^๑

ไม้สักที่ส่งไปต่างประเทศส่วนมากส่งไปจำหน่ายในประเทศอินเดียและประเทศในทวีปยุโรป เช่น ใน พ.ศ. ๒๔๕๒ ประเทศไทยส่งไม้สักไปจำหน่ายยังทวีปยุโรป ๑๔.๑๑ % อินเดียและลังกา ๖๒.๓๖ % ฮอลแลนด์ ๑๕.๔๕ % และประเทศอื่น ๆ เพียง ๓.๐๘ % แต่หลังจากนั้นไม่นานประเทศอินเดียและลังกาได้ขึ้นภาษีไม้สักที่ส่งไปจากประเทศไทยเพื่อเป็นการช่วยเหลือไม้สักจากประเทศพม่า ซึ่งเป็นไม้สักในสหราชอาณาจักรของอังกฤษ ทำให้จำนวนไม้สักที่ส่งออกไปจำหน่ายในสองประเทศนี้ลดลงเป็นลำดับ แต่สอกราไม้ก็โค่นมาทดแทนเช่นที่สหภาพแอฟริกาใต้ และอาณานิคมโปรตุเกสในแอฟริกา เป็นต้น^๒

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ พระยากรุพันธ์พิทักษ์ อธิบดีกรมป่าไม้รายงานรัฐบาลถึงเรื่องที่ประเทศอังกฤษขึ้นภาษีไม้สักที่ส่งไปจากประเทศไทยว่า

. . . รัฐบาลอังกฤษได้ตั้งเก็บภาษี (Tariff) ไม้สักที่นำเข้าไปในเมืองอังกฤษเป็นอัตรา ๑๐ % เพราะฉะนั้น ไม้ที่นำไปจากประเทศสยามต้องเสีย

^๑ เอกสารจาก British Consular Report, The Annual Diplomatic and Consular on Trade and Finance from Her Majesty Consular in Siam, 1897.

^๒ เทียม คมกฤต, "ป่าไม้ในประเทศไทย" ใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๘ - ๑๓๙.

ภาษีที่ถึงใหม่นี้ ส่วนไม้ที่นำไปจากประเทศพม่าไม้คองเสียบ เพราะจักเป็นของ
ที่นำไปจากโคโลนีอังกฤษ (English Colony) ภายเหตุนี้ จึงทำให้การ
นำไม้สักไปเป็นสินค้าในประเทศอังกฤษจึงค่อยไปสู่ทางพม่าไม้คอง
เวลานี้กรุงลอนดอนก็เป็นที่ Centre สำหรับการค้าไม้สัก กรมพาณิชย์กำลัง
study activelyว่าจะแก้ไขอย่างไร เช่น หากที่อื่นเป็น Centre การค้า
ไม้แทนลอนดอน . . .”

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานความเห็น
“ฝ่ายอังกฤษคงพยายามถือจัดการให้การค้าของเขาดีขึ้น . . . ให้ระวังคอยข่าว
ในเรื่องนี้ต่อไป”^๒ ซึ่งเหตุผลของการที่อังกฤษขึ้นภาษีสินค้าที่มาจากไทย โดยเฉพาะ
ไม้สักนั้นก็เพราะเพื่อหาทางลดหย่อนภาษีสำหรับของอังกฤษที่นำเข้าประเทศนั้น ๆ^๓

ดังนั้น อาจจะกล่าวได้ว่าการส่งไม้ออกไปจำหน่ายยังประเทศต่าง ๆ ใน
แต่ละปีก็แตกต่างกัน บางแห่งก็เพิ่มขึ้นบางแห่งก็ลดลง ขึ้นอยู่กับความต้องการของ
สินค้าในประเทศนั้น ๆ^๔ รวมทั้งขึ้นกับนโยบายทางการเศรษฐกิจของประเทศที่เป็น

^๑ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร แผ่นที่ ๑๘, เรื่องที่ ๒๘๖ กองเสนา-
นาการ ส่วนเสนาบดีสภา ๒๔๗๑ เสนาบดีกระทรวงเกษตร กรมบังคับมณฑลในที่ประชุม
เสนาบดีสภาว่า รัฐบาลอังกฤษคิดจะเก็บภาษีไม้สักที่นำไปจากประเทศสยาม ๑๐ %
ซึ่งอาจทำให้เสียเปรียบสินค้าไม้สักของประเทศพม่า ที่ ๒๕๕/๗๒๒๗ (๒๒ มีนาคม
๒๔๗๔).

^๒ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร แผ่นที่ ๑๘, เรื่องเดียวกัน.

^๓ กจช. เอกสารกระทรวงเกษตร แผ่นที่ ๑๘, เรื่องเดียวกัน,
(ที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕).

^๔ เอกสารชุด British Consular Report, The Annual
Diplomatic and Consular on Trade and Finance from Her Majesty
Consular in Siam, 1899.

๒๒
ถูกคากวย

โดยทั่วไปแล้วราคาไม้สักที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศจะสูงขึ้นหรือลดน้อยลงขึ้นอยู่กับการแข่งขันในการประมูลซื้อไม้ซุงเพื่อนำส่งออกจำหน่ายไปยังต่างประเทศอีกทอดหนึ่ง แต่โดยมากแล้วบริษัทป่าไม้อังกฤษมักจะประมูลจากพ่อค้าชาวพื้นเมืองโคเสมอ และเป็นตัวแทนจำหน่ายไม้สักออกจำหน่ายด้วย^๑ นอกจากนี้พ่อค้าชาวอังกฤษในสังกัดบริษัทป่าไม้อังกฤษแล้วก็มีพ่อค้าชาวฝรั่งเศสซึ่งมีความต้องการที่จะซื้อไม้สัก แต่ส่วนมากจะติดต่อบริษัทป่าไม้จากพ่อค้าชาวจีนเอกชนอีกที^๒ และเมื่อไม้สักถึงเมืองนั้น ๆ แล้วราคาไม้สักก็จะแตกต่างกันในระหว่างเมืองท่าต่าง ๆ ด้วยกัน สาเหตุที่ทำให้ราคาไม้สักในแต่ละเมืองท่าที่ส่งไม้สักไปนั้นแตกต่างกัน คือ การเสียภาษีสินค้าขาเข้าของแต่ละเมืองท่าที่ต่างกัน ดังเช่นไม้สักที่ถูกส่งไปยังเมืองท่าบอมเบย์ ราคาซื้อขายเมื่อเปรียบเทียบกับราคาไม้สักที่ส่งไปยังฮ่องกงแล้วที่เมืองท่าบอมเบย์จะมีราคาไม้สักสูงกว่า เป็นต้น^๓

ไม้สักที่ส่งจำหน่ายจากเมืองท่ามะละแหม่งในพม่าจะมีราคาพอ ๆ กับไม้สักที่มาจากนครเชียงใหม่ ซึ่งต้องตัดไม้ตกลงมาตามลำแม่น้ำที่เป็นต้นสายแม่น้ำเจ้าพระยาแต่ไม้สักในพม่านั้นก็เป็นไม้สักที่มาจากนครเชียงใหม่ ที่ตัดไม้ตกลงในเขต

^๑ วรรณชสิทธิ์ บุญมี, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๔.

^๒ เอกสารชุด British Consular Report, The Annual Diplomatic and Consular on Trade and Finance from Her Majesty Consular in Siam, 1896.

^๓ วรรณชสิทธิ์ บุญมี, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๖.

แม่น้ำสาละวิน และถูกนำล่องไปยังเมืองมะละแหม่ง เพื่อทำการซื้อขายกันที่ด่าน
ป่าไม้ กาโด (Kado) เพราะฉะนั้นอาจสรุปได้ว่า ปริมาณไม้สักที่ส่งออกจำหน่าย
ไปยังต่างประเทศนี้ ส่วนมากเป็นไม้สักที่มาจากนคร เชียงใหม่มากที่สุด^๑

การส่งไม้สักออกจำหน่ายยังต่างประเทศเป็นที่น่าสังเกตว่า ในระหว่าง
ปี พ.ศ. ๒๔๔๔ - ๒๔๕๒ ไม้สักเป็นสินค้าขาออกของประเทศ เฉลี่ย ๑๒๒ พัน -
ลูกบาศก์เมตรต่อปี ซึ่งต่อมาไม่มีปีใดเลยที่ประเทศไทยจะส่งไม้สักออกเป็นปริมาณ
มากเท่านี้ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการใช้ไม้สักภายในประเทศเพิ่มขึ้นประการหนึ่ง
และอีกประการหนึ่ง หลังจากปี พ.ศ. ๒๔๕๒ รัฐบาลไทยมีนโยบายคุ้มครองป่าไม้สัก
เข้มงวดขึ้นกว่าเดิม^๒ นอกจากนี้ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๔๖๓ ไม้สักเป็นสินค้า
ออกมีมูลค่าประมาณร้อยละ ๑๐ ของสินค้าขาออกทั้งสิ้นต่อไป และระหว่างปี
พ.ศ. ๒๔๖๓ - ๒๔๘๓ มูลค่าเหลือเพียงร้อยละ ๔ เท่านั้น^๓ ทั้งนี้เนื่องจากความ
ต้องการไม้สักจากต่างประเทศลดลงโดยมีการใช้ไม้ชนิดอื่นทดแทนไม้สักเพิ่มมาก
ขึ้น^๔ ดังตารางที่ ๓ แสดงปริมาณไม้สักที่เป็นสินค้าของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๑๖ -
๒๔๗๗

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๖ - ๑๖๗.

^๒ James C. Ingram, Ibid. pp. 46 - 47.

^๓ David F. Holm, A History of Teak Industry in Thailand (Mimeograph, 1969), p. 8.

^๔ สมบูรณ์ ฤกษ์ศิลป์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๕.

ตารางที่ ๓ แสดงมูลค่าและปริมาณไม้สักที่ส่งเป็นสินค้าออกระหว่าง
ปี พ.ศ. ๒๔๑๖ - ๒๔๗๗

ปี พ.ศ.	ปริมาณ (พันลูกบาศก์เมตร)	มูลค่า (ล้านบาท)
๒๔๑๖ - ๒๔๑๙	๕.๖	๐.๒๕
๒๔๒๐ - ๒๔๒๓	๒๗.๐	๑.๑๐
๒๔๒๓ - ๒๔๒๗	๓๗.๐	๑.๓๐
๒๔๒๗ - ๒๔๓๑	๒๒.๐	๘.๑๐
๒๔๓๑ - ๒๔๓๕	๓๕.๐	๖.๕๐
๒๔๓๕ - ๒๔๓๙	๑๒๒.๐	๑๑.๕๐
๒๔๓๙ - ๒๔๔๓	๕๐.๐	๕.๕๐
๒๔๔๓ - ๒๔๔๗	๒๕.๐	๖.๕๐
๒๔๔๗ - ๒๔๕๑	๔๓.๐	๗.๖๐
๒๔๕๑ - ๒๔๕๕	๕๒.๐	๙.๒๐
๒๔๕๕ - ๒๔๖๐	๖๗.๐	๕.๘๐

ที่มา : James C. Ingram, Economic Change in Thailand Since 1850 - 1970 (California : Stanford University Press, 1971), p. 96.

Table x. Annual Average Teak Exports.

บทสรุป

ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะทรงสถาปนากรมป่าไม้ขึ้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ นั้น ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาต่างๆ ที่สำคัญ ๓ ประการ ปัญหาเหล่านี้ได้แก่

- ๑) ปัญหาทางด้านการปกครองหัวเมืองภาคเหนือ
- ๒) ปัญหาทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ
- ๓) ปัญหาทางด้านการเศรษฐกิจ

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกิจการป่าไม้สักทางภาคเหนือของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๘ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ ในบทที่ ๒ ก็พบว่าสาเหตุสำคัญของปัญหาทั้งสามประการดังกล่าวนี้ก็คือเรื่องป่าไม้สักนั่นเอง รัฐบาลได้ตัดสินใจเข้าแก้ปัญหาโดยการจัดตั้งกรมป่าไม้ขึ้นเพื่อดูแลผลประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวกับป่าไม้ทุกชนิด เป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประเทศ และเป็นการป้องกันไม่ให้อำนาจเกี่ยวกับป่าไม้กลายเป็นเรื่องการเมืองได้เหมือนดังในอดีต แต่เนื่องจากการดำเนินงานเรื่องการจัดตั้งกรมป่าไม้ไม่มีผลกระทบทะเทือนต่อเจ้านายและเจ้าผู้ครองนครที่เคยเป็นผู้รับผิดชอบในการเช่าทำป่าไม้แต่ผู้เดียวมาแล้วหลายชั่วคน ดังนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการต่อต้านหรือขัดขืน รัฐบาลจึงได้ดำเนินการอย่างละมุนละม่อมทีละขั้นก่อนที่จะจัดตั้งกรมป่าไม้ เริ่มแรกด้วยการที่รัฐบาลออกพระราชบัญญัติสำหรับผู้รักษาเมืองซึ่งจะทำสัญญากับชาวต่างประเทศ และพระบรมราชโองการว่าด้วยการภาษีไม้ขนสีกและไม้กระยาเลยในปี พ.ศ. ๒๔๑๗ ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับนี้นับเป็นการวางรากฐานในการควบคุมการอนุญาตให้ทำป่าไม้สักและการจัดเก็บภาษีไม้สักให้เป็นระเบียบโดยมีมาตรฐานเดียวกัน ต่อจากนั้นรัฐบาลก็มีประกาศและ

พระบรมราชโองการ เกี่ยวกับไม้สักอีกหลายฉบับ พร้อมกับการหาผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการป่าไม้มาดำเนินงาน เพื่อเตรียมการจัดตั้งสถาบันที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องป่าไม้โดยตรงในระยะต่อมา

หลังจากที่รัฐบาลได้จัดตั้งกรมป่าไม้ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว อาจจะกล่าวได้ว่านโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งกรมป่าไม้ขึ้นในระยะแรกนั้นก็คือ ความพยายามของรัฐบาลในการหาทางระงับกรณีพิพาทต่าง ๆ อันเกิดจากการแก่งแย่งผลประโยชน์ที่เกิดจากทรัพยากรป่าไม้ ทั้งนี้ รัฐบาลจึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งหน่วยราชการ เฉพาะขึ้นเพื่อรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง ซึ่งนโยบายดังกล่าวนี้เป็นเพียงความปรารถนาของรัฐบาลอย่างจริงใจที่ต้องการจะจัดปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและรีบด่วนในขณะนั้นให้บรรเทาเบาบางลง ทั้งนี้รัฐบาลจึงยังไม่มีคำริถึงนโยบายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองป้องกันและปรับปรุงกิจการป่าไม้อย่างจริงจัง อันจะต้องมีการสำรวจและศึกษาข้อมูล การใช้ประโยชน์ การป้องกันและปราบปราม ตลอดจนการปลูกป่าทดแทน และการปลูกบำรุง เป็นต้น

ถึงแม้ว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงตระหนักถึงการคุ้มครองป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ หลังจากที่ได้เสด็จประพาสนานาประเทศในทวีปยุโรปมาแล้ว แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการรักษาป่าไม้ไว้ได้ ทั้งนี้เพราะเหตุผลประการแรกก็คือ ประชาชนยังไม่มีสำนึกถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาคุ้มครองป่าไม้ และเหตุผลประการที่สองก็คือ ความพยายามที่จะปลูกฝังความกตัญญูให้ประชาชนรับผิดชอบต่อการทำนุบำรุงรักษาป่าไม้ของรัฐบาลยังมีไม่เพียงพอ ทั้งนี้ ~~เนื่องจาก~~จากการวิจัยสภาพ ~~การ~~การณีก่อนตั้งกรมป่าไม้ ก็จะพบว่าผู้ที่ไม่ได้ใคร่บอญูจากเจ้าผู้ครองนครจะเลือกตัดไม้แก่ที่มีขนาดใหญ่และมีคุณภาพดี เพื่อต้องการหารายได้แต่เพียงอย่างเดียว โดยมีคำนำถึงความเหมาะสมของลำต้นที่ตัดไม้ แต่หลังจากปี พ.ศ. ๒๔๑๗ เป็นต้นมา รัฐบาลได้พยายามเข้ามามีบทบาทในการตัดไม้สัก กล่าวคือ การหาสัญญาตัดไม้สัก

ออกจากป่าระหว่างเจ้าผู้ครองนครกับบริษัทรักษาป่าต่างประเทศจะได้รับอนุมัติจากรัฐบาลเสียก่อน และเมื่อตั้งกรมป่าไม้แล้ว รัฐบาลจึงได้กำหนดขนาดของไม้สักที่เหมาะสมสำหรับตัดฟัน อย่างไรก็ตาม ไม้สักที่ รอยการตัดฟันไม้ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปหลายครั้ง เช่น จาก ๒ ปี ๑๒ ปี และในที่สุดเปลี่ยนเป็น ๓๐ ปี ทั้งนี้เพราะตามหลักวิชาการแล้วไม้สักต้องการเวลาถึง ๓๐ ปี ในการเจริญเติบโตจากขนาดเล็กจนกระทั่งโตถึงขนาดเหมาะสมพอที่จะทำการตัดฟันได้

สำหรับนโยบายด้านการบำรุงป่าและปลูกป่าทดแทนรัฐบาลได้เข้าดำเนินการอย่างจริงจังใน พ.ศ. ๒๔๗๒ โดยใช้วิธีการปลูกสร้างสวนสักแบบอาศัยชาวไร่ซึ่งกรมป่าไม้ได้เริ่มทดลองวิธีนี้มาแล้วในท้องที่เขตจังหวัดแพร่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓ แต่รัฐบาลยังไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับงานด้านนี้มากนัก อย่างไรก็ตาม วิธีการปลูกสร้างสวนสักโดยอาศัยชาวไร่ ในปัจจุบันองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ก็ได้สืบทอดนโยบายอันนี้มาดำเนินการในรูปของ "หมู่บ้านพัฒนาป่าไม้" ซึ่งตามความเห็นของผู้วิจัย จากการที่มีโอกาสเข้าดูงานในหมู่บ้านพัฒนาป่าไม้แม่เมาะ จังหวัดลำปาง คิดว่าเป็นสิ่งดีที่รัฐบาลควรสนับสนุนอย่างมาก เพราะจุดประสงค์ของการสร้างสวนป่าโดยอาศัยชาวไร่นั้นนอกจากราษฎรที่อาศัยอยู่ในป่าบริเวณนั้นจะได้มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง มีมาตรฐานในการครองชีพที่ดีขึ้น มีการศึกษาตลอดจนสุขภาพอนามัยที่ดี และสภาพป่าของบริเวณนั้น ๆ ดีขึ้น เพราะรัฐบาลปลูกฝังความคิดได้ประชาชนรักป่าไม้ซึ่งเป็นของส่วนรวมแล้วยังเป็นการทดแทนหรือชดเชยการทำลายป่าได้เป็นอย่างดี ถ้าหากจะได้มีการร่วมมือกันอย่างจริงจัง ประเทศไทยยังต้องการการสร้างสรรคป่าอีกมากและวิธีทางหนึ่งที่จะเป็นการบำรุงรักษาป่าไม้สักให้มีประโยชน์ไปด้วยในตัวก็คือรัฐบาลควรสนับสนุนกิจการ "หมู่บ้านพัฒนาป่าไม้" ให้เจริญก้าวหน้าขึ้นนั่นเอง

ทั้งนี้ทั้งนั้น การป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ หรือการขโมยไม้ และช่วงนั้น รัฐบาลก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างจริงจัง ทั้ง ๆ ที่การลักลอบตัดไม้ได้เกิดขึ้นก่อนตั้งกรมป่าไม้มานานแล้ว อย่างไรก็ตาม รัฐบาลก็ได้พยายามหาทางแก้ไขปัญหานั้นแต่ละเรื่องที่เกิดขึ้นให้เสร็จสิ้นไปด้วยดี แต่จากความจริงที่ว่า การป้องกัน

และปราบปรามมีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคกลับต่อกัน กล่าวคือ ถ้าการป้องกันดี งานด้านการปราบปรามก็จะลดน้อยลง หากการป้องกันไม่ดีภาระหน้าที่ในการปราบปรามก็จะเพิ่มขึ้น รัฐบาลต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น ตลอดจนงบประมาณค่าใช้จ่ายในการปราบปรามก็ต้องเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวไปด้วย อนึ่ง ผลของการปราบปรามยังมีมากขึ้นเท่าไรก็แสดงว่าป่าไม้ถูกทำลายไปมากเท่านั้น ดังปรากฏตามหลักฐานจากเอกสารที่ว่าในระยะปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การลักลอบตัดไม้หรือขโมยไม้ในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนมีชุกชุมมาก จนกระทั่งกรมป่าไม้ได้จัดตั้งกองปราบปรามพิเศษขึ้นเพื่อทำการตรวจตราสืบสวนและจับผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี

ในด้านการบริหารกิจการป่าไม้ช่วงระยะเวลาแรกตั้งกรมป่าไม้ จากการวิจัยจะพบว่า เจ้ากรมป่าไม้ชาวต่างประเทศ ๓ คน เป็นชาวอังกฤษทั้งสิ้น ทั้งนี้ อาจจะมีเคราะห์สาเหตุได้ ๒ ประการ คือ ในประการแรก รัฐบาลขณะนั้นต้องการให้สถานการณืด้านการเมืองระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ ซึ่งมีกรณีพิพาทเรื่องดินแดน และการแก่งแย่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากป่าไม้สัก ในมณฑลพายัพให้บรรเทาเบาบางลง หนทางหนึ่งที่จะทำให้สถานการณืคลายความตึงเครียดลงได้ ก็โดยให้มีเจ้ากรมป่าไม้ซึ่งเป็นชาวอังกฤษ เป็นผู้มื่ออำนาจบังคับบัญชาหรือว่ากล่าวตักเตือนบรรดาบริษัทป่าไม้ชาวต่างชาติ และคนในบังคับอังกฤษด้วยกันที่ละเมิดสัญญาหรือก่อให้เกิดกรณีพิพาทต่าง ๆ ขึ้น ข้อสังเกตประการต่อมาก็คือ บุคคลที่เป็นข้าราชการป่าไม้ชาวอังกฤษ ซึ่งรัฐบาลไทยได้ขอความร่วมมือจากรัฐบาลอังกฤษ ในการจัดสรรหาผู้เชี่ยวชาญงานด้านป่าไม้มาช่วยราชการไทยนั้นมาจากประเทศพม่าทั้งสิ้น อาจจะเป็นไปได้ที่ว่าสภาพภูมิประเทศป่าไม้ของทั้งประเทศไทย

และประเทศพม่า มีความคล้ายคลึงและใกล้เคียงกัน ซึ่งมีผลทำให้ประเทศทั้งสองมีไม้สักที่มีทั้งปริมาณมากและคุณภาพที่ดีพอ ๆ กัน ดังนั้นรัฐบาลไทย จึงคิดว่า การได้ข้าราชการป่าไม้ที่เคยทำงานในประเทศพม่ามาก่อนอาจเป็นผลดีแก่กิจการป่าไม้ของไทยไม่มากนัก

ถึงแม้ว่าเจ้ากรมป่าไม้ ๓ คนแรกจะเป็นชาวต่างประเทศ แต่จากการวิจัยแล้วอาจจะกล่าวได้ว่า เจ้ากรมป่าไม้ทั้งสามท่านนั้นนับว่าเป็นผู้บุกเบิกงานด้านป่าไม้ และเป็นผู้วางแนวทางในเรื่องวิธีการปฏิบัติงานป่าไม้ ตลอดจนวิธีการดำเนินงานของข้าราชการป่าไม้ไทยในยุคต่อ ๆ มา เป็นอย่างก็ เพราะฉะนั้นถ้าเราจะกล่าวว่านโยบายที่เกี่ยวกับป่าไม้ของรัฐบาลไทยไม่ว่ากรมป่าไม้จะอยู่ในสังกัดของกระทรวงมหาดไทยในระยะแรกเริ่ม หรือกระทรวงเกษตรธิการในระยะต่อมาก็ไม่ได้ทำให้การดำเนินงานตามนโยบายผิดแผกแตกต่างไปจากกันมากนัก และแม้ว่าต่อมาจะมีอธิบดีกรมป่าไม้เป็นคนไทยคนแรกก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าสถานการณ์ป่าไม้ของประเทศจะดีขึ้นกว่าเดิม เพราะสภาพแวดล้อมของเหตุการณ์ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นกำลังอยู่ในระหว่างสถานการณ์ทางเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ เป็นผลให้เศรษฐกิจการคลังในประเทศมีแนวโน้มที่ทรุดลงเช่นกัน ดังนั้นกรมป่าไม้จึงไม่ได้มีนโยบายใหม่ ๆ นอกจากการบริหารงานที่เน้นหนักไปในด้านการหารายได้เข้ารัฐเท่านั้น

ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจากการวิจัยจะพบว่า บุคคลผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านกิจการป่าไม้มีอยู่ ๔ ประเภทด้วยกัน คือ

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๒. เสนาบดีกระทรวงที่กรมป่าไม้สังกัดอยู่
๓. เสนาบดีกระทรวงต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการบริหารราชการบ้านเมือง

๔. เจ้ากรมป่าไม้ (และอธิบดีกรมป่าไม้ในระยะต่อมา) ที่ปรึกษาราชการชาวต่างประเทศ รวมทั้งข้าราชการป่าไม้คนไทย

เนื่องจากยังอยู่ในช่วงระยะเวลาของการปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองบ้านเมืองทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องป่าไม้ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเอาพระทัยใส่ในเรื่องนี้เป็นพิเศษ ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากเมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชหัตถเลขาไปถึงพระเจ้าเชียงใหม่ เพื่อทรงขอให้พระเจ้าเชียงใหม่ยอมตกลงให้ มร.สะเลค สามารถจัดระเบียบการจัดเก็บค่ากอไม้ใหม่ หรือแม้แต่การขอสัมปทานทำป่าไม้ของบริษัททำไม้ชาวต่างประเทศและบุคคลทั่ว ๆ ไป ก็ต้องผ่านการพิจารณาตามขั้นตอนเป็นลำดับ จากเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยมาจนกระทั่งถึงเจ้ากรมป่าไม้ เสนาบดีกระทรวงที่กรมป่าไม้สังกัด และถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นสุดท้าย ซึ่งพระองค์อาจให้วงศมนตรีร่วมปรึกษาทารวในปัญหาบางเรื่องก็วยตามพระราชอัธยาศัยได้ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ อันเกิดจากกิจการป่าไม้ โดยมีบุคคลต่าง ๆ อีก ๓ ประเภทตามที่กล่าวมาแล้ว มีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหานั้น ๆ ด้วย

สำหรับบริษัทป่าไม้ชาวต่างประเทศที่เข้ามาขอสัมปทานทำป่าไม้จากรัฐบาลไทย ส่วนมากเป็นบริษัทป่าไม้ของชาวอังกฤษที่มีอิทธิพลทั้งทางการเงินและทางการเมืองเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อบริษัทเหล่านี้เข้ามาดำเนินกิจการป่าไม้ในประเทศไทย รัฐบาลไทยจึงต้องกำหนัดการติดตามผลงาน ตลอดจนบทบาทของบริษัทเหล่านี้ เพื่อไม่ให้มีเหตุการณ์ยุ่งยากระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลอังกฤษเกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากคำแนะนำของ มร.คาร์แนก (Mr. Carnac) ที่ปรึกษาราชการคลังของรัฐบาล ในขณะที่บริษัทป่าไม้เหล่านี้เป็นต้นเหตุให้ป่าไม้ในประเทศพม่าเสียหายหมด ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของกรมป่าไม้ไทยที่จะเข้าดูแลและบังคับให้บริษัทป่าไม้ปฏิบัติตามกฎหมาย

ของไทย เพื่อป้องกันความเสียหายอันจะเกิดขึ้นต่อไปได้ การติดต่อระหว่างบริษัท อังกฤษกับรัฐบาลไทยได้เริ่มเป็นทางการใน พ.ศ. ๒๔๓๕ เมื่อรัฐบาลประกาศตั้ง กรมป่าไม้ขึ้นเป็นครั้งแรก และได้มีการตกลงทำสัญญาระหว่างบริษัทบอมเบย์ เบอร์มา และบริษัทบอร์เนียวกับรัฐบาลในข้อที่ว่าบริษัททั้งสองจะยอมเสียค่าต้นไม้ให้แก่รัฐบาล และจะยินยอมให้ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของรัฐบาลทุกประการ บริษัทป่าไม้ ของอังกฤษได้ดำเนินกิจการติดต่อกันมาจนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๔๘ รัฐบาลจึงไม่ได้ออกสัญญาป่าไม้ให้แก่บริษัทเหล่านี้อีก ดังนั้นกิจการป่าไม้ในภาคเหนือของบริษัทเหล่านี้จึงได้สลายตัวไป เหลือแต่บริษัทซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงเทพฯ เท่านั้น ซึ่งได้แก่ บริษัทบอร์เนียวจำกัด บริษัทแองโกลไทยจำกัด (คือบริษัทสยามฟอเรสต์เคมิ) และมีบริษัทหุขส์ ที เลียวโนเวนส์ จำกัด ซึ่งได้แยกตัวออกมาจากบริษัทบอร์เนียวใน พ.ศ. ๒๔๓๕ และดำเนินกิจการเป็นของตนเองมาตลอด ส่วนบริษัทบอมเบย์-เบอร์มานั้นได้เลิกกิจการไปพร้อมกับการยกเลิกสัมปทานการทำป่าไม้ของรัฐบาล

นอกจากบริษัทป่าไม้ชาวอังกฤษแล้วก็ยังมีบริษัทป่าไม้ของชาวฝรั่งเศสคือ บริษัทอัสต์เอเซียติก และบริษัทของชาวจีนซึ่งอยู่ในบังคับไทย เช่น บริษัทกิมเซ่งหลี เป็นต้น บริษัทป่าไม้ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นบริษัทใหญ่ที่มีทุนในการดำเนินกิจการป่าไม้มาก จากการวิจัยก็จะพบว่าทุกบริษัทต่างก็ทำป่าไม้เพื่อแสวงหาผลกำไร เข้าสู่บริษัทของตนเองมากกว่าเหตุผลอย่างอื่น โดยเฉพาะบริษัทป่าไม้อังกฤษและฝรั่งเศสพยายามนำเอาวิถีทางทางการ เมืองเข้ามามีส่วนร่วมในการขอรับสัมปทานทำป่าไม้จากรัฐบาลไทยอยู่เสมอ แต่รัฐบาลไทยก็ได้ดำเนินนโยบายกีดกันให้สัมปทานทำป่าไม้แก่บริษัททุกบริษัทด้วยความเสมอภาคทั่วหน้ากัน ทั้งนี้โดยได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลักสำคัญ

ผลสืบเนื่องที่ได้รับจากการทำป่าไม้ นอกจากเรื่องโรงเรียนป่าไม้ แผนที่ทำป่าไม้ โรงเลื่อย ตลอดจนการส่งเสริม เผยแพร่ แลกเปลี่ยนเอกสารที่เกี่ยวกับกิจการป่าไม้ ซึ่งได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าขึ้นมาตามลำดับแล้วจากผลของการวิจัยก็จะพบว่ามีการนำไม้สักมาใช้สร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย สร้างเรือแพ

และทำสะพานมาเป็นระยะเวลาานพอสมควร และการทำป่าไม้สักส่วนใหญ่อยู่ในมือคนจีน มีการค้าไม้สักกันบ้างแต่ก็ทำในหมู่บ้านเท่านั้น ไม้สักก็ยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้นำเป็นสินค้าออกจนกระทั่งคนในบังคับอังกฤษจากพม่า และบริษัทป่าไม้ของอังกฤษเริ่มเข้ามาทำป่าไม้ทางภาคเหนือของไทย พร้อม ๆ กับการทำป่าไม้สักก็มีการทำโรงเลื่อยเกิดขึ้นมาเพื่อแปรรูปไม้สักที่ ดังนั้นความสัมพันธ์ของกิจการโรงเลื่อยกับกิจการป่าไม้จึงมีมานานแล้ว เริ่มโดยที่ชาวจีนเป็นแรงงานที่สำคัญในระยะแรกโรงเลื่อยส่วนใหญ่ยังใช้มือ เมื่อชาวยุโรปเข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำไม้ โรงเลื่อยจักรไอน้ำก็เริ่มเกิดขึ้นในระยะต่อมา ส่วนมากโรงเลื่อยจะตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ เพราะฉะนั้น จึงมีการล่องแพซุงจากภาคเหนือมายังโรงเลื่อยในเขตกรุงเทพฯ อาจจะกล่าวได้ว่าทั้งชาวจีนและชาวยุโรปต่างก็มีส่วนสำคัญในการส่งไม้สักออกเป็นสินค้าจำหน่ายยังต่างประเทศ และไม้สักที่ส่งไปเป็นสินค้าออกนี้มักเป็นไม้ที่มีคุณภาพดี จนกระทั่งสินค้าไม้ของไทย เป็นที่ต้องการของตลาดในต่างประเทศ ส่วนไม้ที่คุณภาพรอง ๆ ลงมาก็จะถูกนำมาซื้อขายสอยกันภายในประเทศ ซึ่งส่วนมากรัฐบาลจะเปิดการประมูลขายไม้ที่ปากน้ำโพเป็นประจำ

ถึงแม้การส่งไม้สักเป็นสินค้าออก ในบางครั้งจะประสบกับปัญหาบางประการ เช่นใน พ.ศ. ๒๔๔๕ ประเทศอังกฤษเคยเก็บภาษีขาเข้าของไม้สักที่มาจากประเทศไทยในอัตราสูง แต่อุปสรรคข้อนี้ก็ไม่ได้นำความยุ่งยากมาสู่รัฐบาลไทยมากนัก เพราะพ่อค้าไม้สามารถหาตลาดไม้สักที่อื่นมาทดแทนได้เสมอ ดังจะเห็นได้ว่าการส่งไม้สักออกจำหน่ายยังต่างประเทศในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๔๔ - ๒๔๕๒ เป็นที่น่าสังเกตว่า ประเทศไทยส่งไม้สักออกจำหน่ายยังต่างประเทศมากที่สุด ซึ่งต่อมาไม่มีปีใดเลยที่จะส่งไม้ออกมีปริมาณมากเท่ากับระยะนั้น